Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 129 (879) ♦ Субота, 9 липня 1994 року ♦ Ціна договірна

СПІВВІТЧИЗНИКИ! ЗАВТРА ВАШ ГОЛОС ВИРІШУЄ ВАШУ ДОЛЮ!

Схоже, до виборів ми починаємо звикати. Навіть не звертати на них увагу, робити вигляд, що вони нас не стосуються. Мовляв, від того, хто прийде до влади, мені ні холодно, ні жарко — і ламайте собі голову зі своїм мером чи президентом. А я тим часом полежу на пляжі чи прополю грядки на городі.

Ні, на вибори треба йти і робити правильний вибір. Брати до уваги всі чесноти й вади кандидатів на високі пости в нашій державі. Щоби потім не нарікати на інших, не шукати винних. Бо є таке в нашому менталітеті (і це треба чесно визнати) — щось зробити, а вже тоді подумати: а чи цього нам було треба?

Отож перше, ніж узяти в руки ручку на виборчій дільниці, ще раз подумайте: а яке прізвище залишити в бюлетені?

Не помилімось у своєму виборі. Пам'ятаймо: нам потрібна багата, сильна, незалежна Україна! І ніхто, крім нас — від робітника до Президента, — не зробить її такою.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ТРЕТЯ СЕСІЯ ПА НБСЄ

Надзвичайно напруженим і насиченим важливими подіями видався черговий день роботи Парламентської асамблеї НБСЄ, що триває у Відні. Відбулись засідання всіх трьох її Комітетів, в ході яких продовжувались дискусії з політичних, військових, економічних, гуманітарних та інших проблем загальноєвропейського співробітництва, вносились відповідні пропозиції стосовно змісту заключного документа ПА.

Глава делегації України Олександр Мороз взяв участь в засіданні Комітету з політичних питань і безпеки, що за своєю вагомістю посідає центральне місце в загальній структурі Асамблеї.

(Закінчення на 2-й стор.).

ТЕЛЕФОННА РОЗМОВА ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ І РОСІЇ

Як повідомила Прес-служба Президента України, 7 липня відбулася телефонна розмова між Президентом України Леонідом Кравчуком і Президентом Росії Борисом Єльциним.

Під час розмови обговорювалися питання, пов'язані з участю Президента Росії Бориса Єльцина в зустрічі «великої сімки» в Неаполі. Зокрема, російський президент, який обраний до кінця цього року Головою Ради глав держав СНД, висловив готовність підтримати позицію України при розгляді учасниками зустрічі її енергетичної проблеми.

Президенти Леонід Кравчук і Борис Єльцин також обговорили інші питання, в тому числі внутрішньополітичну ситуацію в Україні і Росії та перспективи дальшого розвитку українсько-російських відносин.

Леонід КРАВЧУК: Село — стратегічна лінія нашої політики

Скоро — жнива, від яких багато що залежить. Тож Президент всі свої робочі поїздки по Україні, як правило, розпочинає з відвідання села.

Ось і вчора, прибувши на Кіровоградщину, він прямо з аеропорту завітав до трудівників сільськогосподарського підприємства «Україна».

— Відродження села, зміцнення його господарських ланок, забезпечення усім необхідним для виробництва, продуктами харчування — стратегічна лінія нашої політики, — сказав Леонід Макарович під час зустрічі з трудівниками степового краю. Оглянувши господарство, консервний цех, пекарню, яка знаходиться в одному з магазином комплексі, він дав високу оцінку майстерності і кмітливості селян. Він повідомив трудівників, що держава виправляє помилки, пов'язані з платежами за продану продукцію, з фінансування господарської діяльності.

Відповідаючи на запитання, Глава держави підтвердив свою позицію щодо рівності усіх форм господарювання на селі.

Л. Кравчук відвідав відоме кіровоградське виробниче об'єднання «Друкмаш», зустрівся з представниками засобів масової інформації Кіровоградщини.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Новина з Неаполя:

Білл Клінтон запропонував лідерам «великої сімки» виділити Україні 5 мільярдів доларів на ринкову трансформацію економіки.

(Репортаж нашого спецкора читайте на 3-й стор.).

До уваги учасників розіграшу лотереї газети «Голос України»!

Розіграш лотереї газети «Голос України» відбудеться 25 липня 1994 р. Інформацію про виграші буде обов'язково надруковано в нашій газеті.

Заява Президента України

Шановні громадяни!
Шановні виборці!

Перебіг подій та обстановка, яка склалася на пленарних засіданнях Верховної Ради України, особливо після першого туру виборів Президента України, змушує мене звернутися до вас у цей відповідальний для держави і суспільства час.

Минуло майже два місяці з дня відкриття першого пленарного засідання Верховної Ради України. Факти свідчать, що нинішній парламент дедалі більше стає ареною політичних протистоянь, а його трибуна використовується певними силами для політичних розправ.

Замість того, щоб вести діяльність з додержанням передвиборчих програм, деякі народні депутати, об'єднані в політичні фракції, усупереч запевненням та обіцянкам спрямовувати зусилля на законодавче врегулювання невідкладних, найбільш пекучих соціально-економічних проблем, зловживаючи своїм статусом, використовують авторитет законодавчого органу держави для досягнення своїх амбіційних намірів, власних політичних цілей.

Саме з вини цих політичних угруповань за час своєї роботи Верховна Рада України лише внесла зміни та доповнення до шести законів, у той час як у неї на розгляді перебувають десятки законопроектів з найважливіших для життя суспільства і держави, кожної людини питань.

Викликає тривогу, що до цього часу не прийнято закон про повноваження, функції і т.п. обраних органів влади на місцях, що може спричинити тяжкі наслідки.

У Верховній Раді намітилася небезпечна тенденція до ігнорування, нехтування Конституції і законами України, прийняття правових норм, які суперечать Основному Закону, що змусило Президента України уже з самого початку роботи парламенту скористатися правом відкладального вето.

Така практика роботи законодавчого органу може призвести до зруйнування правової системи в Україні, дезорганізації діяльності державних та усіх інших структур, до катастрофічних наслідків у житті суспільства.

Головною фігурою, з якою прагнуть розправитися певні сили з допомогою парламенту, є всенародно обраний Президент України. Окремі народні депутати — представники політичних фракцій при першій же нагоді використовують трибуну парламенту для дискредитації Президента України, застосовують будь-які, у тому числі сумнівні, засоби агітації проти нього як кандидата в Президенти України, а також здійснюють відвертий тиск на виборців.

Верховній Раді України безпідставно нав'язується розгляд питань, які не належать до її повноважень, або ж питань незаконодавчого характеру, але які можуть бути, прямо чи непрямо, використані в політичних цілях, з метою бездоказового, тенденційного звинувачення Президента України, поставити під сумнів ті чи інші його дії, видані ним акти.

Прикладом цього може служити, зокрема, те, що Верховна Рада України за кілька днів до виборів на порушення виборчого законодавства включила до порядку денного питання щодо порушень рівних можливостей для ведення передвиборчої агітації кандидатами у Президенти України, які нібито мали місце в ході передвиборчої кампанії. У даному разі Верховна Рада України перевищила свої повноваження. Такі дії згідно з законодавством про вибори мають оскаржуватися лише до Центральної виборчої комісії або розглядатися в судовому порядку.

Президент України безпідставно звинувачується в усіх смертних гріхах, його просто оббріхують. Для цього використовуються різного роду недорозслідувані справи, неперевірені до кінця документи й матеріали, непідтверджені нічим повідомлення та газетні публікації, в тому числі й зарубіжної преси, сфальсифіковані, підтасовані та штучно вирвані з основного контексту факти.

Такі спроби робляться незважаючи на те, що згідно з законодавством про вибори за тиждень до дня голосування неперевірені матеріали, що компрометують кандидата в Президенти України, не можуть бути обнародувані з використанням засобів масової інформації.

Усе це можна розцінити не інакше як перешкоду для вільного здійснення громадянами України права обирати і бути обраним, за що наше законодавство передбачає відповідальність. Але, на жаль, деякі депутати ставлять себе над законом, керуючись рішеннями партій, до яких належать.

Отже, така небезпечна тенденція певних політичних сил, що намітилася, має характер заздалегідь спланованої політичної акції, головною метою якої є намагання кинути за будь-яку ціну тінь на нинішнього главу держави та вплинути на результати голосування по виборах нового Президента України.

Звертаючись до виборців, я хотів би висловити глибоку переконаність у тому, що громадяни України прийдуть на виборчі дільниці та, виявивши високу громадянську свідомість і мудрість, виваженість і здоровий глузд, самі зроблять правильний вибір, вибір, від якого залежить майбутнє нашої держави, демократичний розвиток України.

Л.КРАВЧУК.

Третя сесія ПА НБСЄ

(Початок на 1-й стор.).

Жвава дискусія точилася навколо проекту резолюції під назвою «До нової системи безпеки у Європі», яка була представлена доповідачем Комітету, членом парламентської делегації Чехії Їржі Пейком. Зауваження стосовно згаданого проекту, висловлені українською делегацією, стали органічним продовженням твердого і послідовного відстоювання зовнішньополітичних пріоритетів нашої держави, які були викладені Олександром Морозом в його виступі 5-го липня на початку роботи Парламентської асамблеї. Він, зокрема, ще раз наголосив на важливості врахування європейським співтовариством такого аспекту співпраці по створенню нової архітектури безпеки на континенті, як дотримання всіма державами своїх зобов'язань стосовно повного забезпечення загальновизнаних прав національних меншин. У зв'язку з цим ним було запропоновано внести до проекту резолюції Комітету конкретні положення щодо рекомендації Будапештському самміту НБСЄ, який відбудеться наприкінці цього року, виробити Хартію прав національних меншин, яка б містила ефективний механізм їх повноцінної реалізації. Пропозиція України знайшла розуміння та повну підтримку з боку учасників Асамблеї і увійшла до тексту резолюції. В документ Комітету парламентськими делегаціями були внесені також ряд інших важливих доповнень і коректив.

На цьому ж засіданні обговорена і прийнята резолюція щодо конфлікту у колишній Югославії, яка рішуче засуджує його винуватців і закликає всі сторони вжити негайних кроків по припиненню кровопролиття і початку мирних переговорів.

Членами парламентської делегації України були також внесені суттєві доповнення до резолюцій двох інших Комітетів ПА — з економічних питань та питань демократії і прав людини.

Напружений порядок денний роботи Парламентської асамблеї не перешкодив максимальному використанню Олександром Морозом можливостей для поглиблення двосторонніх контактів і встановлення дружніх та взаємокорисних стосунків між Україною і Австрією. Про те, що добрий грунт для цього вже закладено, засвідчили результати його бесіди, що відбулась з виконавчим секретарем соціал-демократичної партії Австрії Петером Маріцці.

Посольство України в Австрії — Укрінформ.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ НА ВІВТОРОК

Денне засідання 7 липня

Парламентська хроніка

— Отже, працюємо — як і домовлялися — за регламентом спільного засідання постійних комісій, — оголосив після перерви головуючий Перший заступник Голови Верховної Ради Олександр Ткаченко.

На обговорення було винесено три питання — і всі гарячі: про валютне регулювання, хід приватизації та проект закону про самоврядування.

Подвійний курс — слизька дорога

З першого питання виступив депутат Віктор Пинзеник. Він представив проект закону про валютне регулювання, розроблений великою групою депутатів. Нині діючий подвійний курс валюти, на думку доповідача, завдає великої шкоди нашій економіці. Якщо, скажімо, долар можна придбати за 19500 карбованців, а збути у два з половиною рази дорожче, то такий «люфт» між курсами дає широкі можливості для зловживань. Простому смертному, зрозуміло, нижній курс недоступний — за такою ціною долари видаються «своїм» структурам. На важливі речі, зрозуміло, для завезення нафтопродуктів тощо. Та нерідко виявляється, що «постачальник підвів», а тому завезли «снікерси» чи «тампекси»... Починається нове коло, і різниця між курсами осідає не в державних кишенях. Це призводить до спаду виробництва. Зокрема, закупка імпортних сільськогосподарських продуктів під корінь рубає наш аграрний комплекс. На експорті тонни цукру ми витрачаємо 493 долари, одніеї «Таврії» — більше п'яти тисяч.

Отож, тут потрібен новий, дієвий механізм.

Голова Комісії з питань фінансів та банківської діяльності Володимир Суслов критично говорив про окремі положення поданого депутатами законопроекту і представив законопроект, розроблений комісією. Та врешті-решт і він сам, і Віктор Пинзеник визнали, що принципових розходжень документи не мають, хіба щодо строку введення закону в дію.

Приватизація: потрібен всеобуч

Далі депутати ознайомилися з ходом приватизації в Україні. Про це розповів голова правління Фонду державного майна Володимир Прядко. Виявляється, станом на 1 липня 80 відсотків населення вже занесено до відповідних списків, і ми маємо можливість брати участь у приватизації. Ще така статистика. 80 відсотків приватизованих підприємств закупили трудові колективи. З 59 тисяч об'єктів незавершеного будівництва приватизовано дуже мало: тут надто громіздкий механізм приватизації.

Доповідач спростував чутки про те, нібито 19 відсотків майна прибрав до рук 1 процент населення. Насправді приватизовано 9 відсотків майна і його володарями стали 2 млн. 133 тис. чоловік.

Депутат Володимир Яценко запропонував призупинити приватизацію. На його думку, тисячі людей не знають, що таке ваучер чи сертифікат, куди стукати, з чого починати ту приватизацію. У цій справі, наголосив він, треба провести економічний всеобуч. Депутат Ігор Юхновський звернув увагу на те, що приватизація йде переважно через оренду, і коли нарешті буде відбудковано ваучери, може виявитися, що «ваучеризувати» вже нічого... Депутат Володимир Марченко підкинув «їдке» запитання: чому нічого не чути, як працюють приватизовані підприємства — чи ефективно? Інші депутати говорили про необхідність нової інвентаризації, ефективнішої методики оцінок об'єктів тощо.

Самоврядування: після двовладдя

Проект закону про самоврядування представив голова Комісії з питань правової політики, державного будівництва, діяльності Рад і самоврядування Олександр Стешенко.

Такий закон потрібен, як мовиться, ще на вчора. Адже 26 червня відбулися вибори до місцевих Рад, а закону, за яким їм жити і діяти, ще нема. Тим часом у країні незвичайна ситуація: покінчено з двовладдям. Держадміністрації відходять у небуття. Законопроект передбачає механізм відносин влади всіх рівнів з підприємствами, установами, організаціями — незалежно від форм власності. Голові Ради надається право порушувати перед відповідними органами питання про усунення того чи іншого керівника, який порушує Конституцію. Знайдено вихід із тої делікатної чи, вірніше, тупикової ситуації, коли окремі відділи виконкомів підпорядковувались і Раді, і «своїм» міністерствам. Цікаве положення про те, що Рада повинна буде відшкодовувати збитки галузі, якщо завдала їх своїми некваліфікованими рішеннями.

Та, зрозуміло, життя має немало сюрпризів, треба все передбачити, отож чи не кожне положення потребує «шліфування».

Закриваючи спільне засідання постійних комісій, головуючий закликав депутатів узяти з собою по два-три примірники законопроектів з обговорюваних питань, ознайомити з ними своїх виборців, спеціалістів, практиків. Щоб у понеділок подати зважені пропозиції щодо змін і доповнень, щоби на сесії відібрати найсуттєвіше і протягом наступного тижня прийняти документи. І — додамо від себе — щоб вони ефективно працювали на Україну.

Сесія продовжить роботу у вівторок 12 липня.

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ.

Закон і для ВР — закон

«Злочинний світ оголосив нам війну, і ми приймаємо виклик», — ще раз підтвердив свою позицію Президент України Л. Кравчук під час зустрічі в Київському УВС 7 липня. За словами начальника ГУВС В. Старовойта, ще з 1917 року управління не відвідував керівник такого високого рангу. Очевидно, це означає, що виклик справді прийнято. Проте під час зустрічі піднімалися не тільки професійні проблеми київської міліції.

Президент висловив стурбованість, що сьогодні навіть найвищий законодавчий орган — ВР не завжди дотримується закону. Як приклади Л. Кравчук навів: внесення до порядку денного питання про нерівні умови кандидатів у Президенти під час виборчої кампанії, передчасне обговорення невивченого до кінця питання про «Бласко», і головне — повторне винесення питання про тристоронню угоду, яку Україна вже ратифікувала і на яку чекав весь світ. «Так можна внести будь-яке непродумане питання і одним рішенням поставити Україну на коліна».

Олександр Яковлєв спростовує фальшивку

Повідомлення прес-служби Посольства України в Російській Федерації

У зв'язку з цитатами із інтерв'ю В.Коротича «Мещанской газете», які з'явилися останнім часом у засобах масової інформації і передвиборчих листівках, де він «згадує» про те, яку негативну оцінку Олександр Миколайович Яковлєв нібито дав Леонідові Макаровичу Кравчуку, О.М.Яковлєв заявив Тимчасовому Повіреному у справах України в РФ Олегу Баю, що жодних подібних «споминів» не було. Всі ці домисли — повністю на совісті авторів

Олександр Яковлєв підкреслив, що ні за суттю, ні за формою не міг дозволити собі подібного, окрім того, він вважає неприпустимим **використання його імені в ході виборчої кампанії у сусідній незалежній державі.**

Указ Президента України

Про призначення П.Германчука міністром фінансів України

Призначити ГЕРМАНЧУКА Петра Кузьмича міністром фінансів України.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

м.Київ, 6 липня 1994 року.

Указ Президента України

Про увільнення Г.П'ятаченка з посади міністра фінансів України

Увільнити П'ЯТАЧЕНКА Григорія Олександровича з посади міністра фінансів України у зв'язку з виходом на пенсію.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

м.Київ, 6 липня 1994 року.

НЕ ВАРТО ЗАЙМАТИСЯ УТОПІЯМИ

Точка зору

На теренах колись єдиного і могутнього Радянського Союзу виникло 15 суверенних держав. З проголошенням незалежності народи цих країн пов'язували сподівання на краще майбутнє, вважаючи, що свої керівники краще знають проблеми і турботи співгромадян, ближче до них, зможуть розв'язувати наболілі проблеми оперативніше. Однак цього, на жаль, не сталося. Звичайно, даються взнаки й причини об'єктивні: розвал «єдиного народногосподарського комплексу» колишнього СРСР, труднощі подолання тоталітарної спадщини, перехід до ринку виявився не таким простим, як гадалося декому кілька років тому.

Опанування культурою управління, сучасним менеджментом виявилося для національної бюрократії не такою простою справою. Та найголовніше, мабуть, полягає в тім, що «нова національна» бюрократія, що вийшла з надр старої адміністративно-командної системи, від самого початку навіть не була зацікавлена у створенні повноцінної комунікаційної системи, котру на Заході дедалі частіше називають навіть не ринковим, а інформаційним суспільством.

Не варто сподіватися, що люди, які усвідомлюють значення цих процесів, з'являться зі старої адміністративно-командної еліти. Сьогодні вони приходять до політики в країнах СНД насамперед із нових підприємницьких структур, де формується сучасне управлінське мислення. Один з таких людей — Валерій Бабич. Донедавна він президент великого процвітаючого акціонерного товариства «Українська фінансова група». Нині його авторитет не тільки в галузі економіки, а й у політиці стрімко зростає. Це засвідчує обрання його депутатом Верховної Ради України.

— Валерію Георгійовичу, чому, на ваш погляд, так швидко відновилися і зміцніли потужні бюрократичні системи в нині вже самостійних державах, що виникли на місці колишнього СРСР? Чому у владних структурах так мало дійсно яскравих особистостей?

— Незалежними стали не народи цих країн. Незалежними стали чиновники Києва, Мінська, Алмати, Ташкента від чиновників Москви. Вони з самого початку й не збиралися організовувати зворотній зв'язок з народом, перетворюватися на органи управління, а не владарювання. Захоплюючи державну власність, вони й не думали про реальні ринкові реформи. І нині вони роблять усе, щоб зберегти в своїх руках монополію не тільки на власність, а й на інформацію. Тому національно-бюрократичні клани намагаються не допустити до свого кола нових людей.

В Україні, як і в інших республіках колишнього СРСР, дається взнаки й те, що і місцева номенклатура десятиріччями привчалася лише виконувати вказівки Москви. Це й визначає сьогоднішній низький рівень професіоналізму владних структур.

— Чи не здається вам, що відносини Росії і України, двох наших народів зовсім невиправдано зводять до відносин двох владних еліт — Москви і Києва? Що ж треба зробити, щоб розширити спектр комунікаційних зв'язків між громадянами двох держав? Мова не лише про економіку та політику, а й про сферу духовну, культурну і навіть міжособистісну.

— По-перше, не треба плутати досягнення реальної державної самостійності з посиленням ролі держави в житті сучасного суспільства. А саме це й сталося у нас в Україні на тлі посилення національної самосвідомості. Насправді командно-адміністративні функції держави в усіх країнах з реальною демократією і ринковою економікою неухильно зменшуються. В нас же держава, залишаючись найбільшим власником, вимушено займається регламентацією зв'язків і відносин на найрізноманітніших рівнях: від регіональних до споріднених. Ось чому так важко вінницькому колгоспові продати свій цукор у Нижньовартовську, а синові, який проживає в Орлі, провідати свою матір у Житомирі. Зарегламентовані зв'язки навіть між підприємницькими структурами, а вже про галузі, державні підприємства, наукові колективи годі й говорити.

По-друге, не сприяє лібералізації всіх цих відносин багатовікова державно-бюрократична традиція соціального управління, яка проявляється вже не лише в Росії, а й в Україні. І будемо відвертими: її не можна перемогти відразу.

Чиновники повинні не владарювати над народом, а бути у нього на службі. Лише тоді, коли владні структури стануть просто адміністрацією, всі інформаційні потоки зможуть здійснюватися безперешкодно.

— А в якій сфері комунікаційні зв'язки найбільше викривлені?

— Цим грішать, перш за все, засоби масової інформації як Росії, так і України, неправдиво висвітлюючи реальні процеси, які відбуваються як у середині кожної з країн, так і в сусіда. Наприклад, «Останкіно», часто малюючи райдужну картину економічних реформ у Росії, формує у частини населення України безпідставні ілюзії, що «Росія нам допоможе». В той же час і деякі українські засоби масової інформації надто настійливо приписують усьому російському народові імперське мислення. При цьому забувають про те, що він сам не менше від інших постраждав від тоталітаризму.

Хочу відзначити і таке. Абсолютно неправильно на систему взаємовідносин двох наших незалежних країн переносити категорії зі сфери сімейної, побутової: «дружба», «братерство», «взаємодопомога» і т.д. Якщо йдеться про сферу міждержавну, більш логічно говорити про інтереси. І треба розуміти: перш ніж встановлювати «братерські відносини», давайте спочатку встановимо нормальні добросусідські. Адже любові, на мій погляд, має передувати елементарна повага.

— Які ж шляхи здійснення справжньої інтеграції між країнами СНД? Як ви ставитесь до ідеї створення євро-азіатського союзу, на зразок ЄЕС?

— Не треба забувати, що в СРСР рівень продуктивності праці і споживання в різних республіках відрізнявся у тричотири, а то і більше разів. Якщо додати до цього величезні національно-культурні, релігійні та інші відмінності, то, погодьтеся, аналогія з ЄЕС буде недоречною. Тут потрібен час. Адже, настраждавшись від розриву зв'язків, ми зараз надто нетерпляче поспішаємо їх відновлювати. Давайте спочатку «пропустимо вперед» сім'ї, підприємства, підприємницькі структури, регіони. Нехай вони протопчуть нові стежини поміж нас. А вже потім, з розвитком соціально-економічних умов, ми прокладемо по цих стежинах дороги широкої міждержавної інтеграції. Не треба складати всі наші проблеми у дві величезні піраміди: «Київ» і «Москва».

І не варто займатися утопіями. Створювати так званий єдиний економічний простір, запроваджувати єдину для країн СНД валюту чи тягнути всіх до рубльової зони. Давайте спочатку зміцнимо наші економіки, національні грошові одиниці, а потім будемо думати про використання досвіду об'єднання Європи.

З другого боку, не можу погодитися з тими, хто глузливо ставиться до понять «єдиний народногосподарський механізм», «радянський народ». Це була не лише політична демагогія. Ми жили і хазяйнували разом. І кращого з накопиченого за ці роки не варто відкидати.

Як сказав один із найвидатніших основоположників української і російської філософії Григорій Сковорода, «всякому городу нрав и права; всякий имеет свой ум голова». Хотілося б лише бачити цю ум-голову не чиновницькою. Не треба Києву ставати українською Москвою часів СРСР.

Розмову вів Юрій КОРНЄВ.

Репліка

Мойсей ФІШБЕЙН, коментатор радіо «Свобода»

Перенести московський Кремль у... Крим,

або Чи був Імануїл Кант калінінградським філософом?

Коли російські димократи (чи радше — демократи) починають говорити про географію російських інтересів, з'являється передчуття, що ось-ось у Москві налагодять виробництво глобуса Росії. То Олександр Вермонтський, чи то пак — Олександр Ісайович Солженіцин, назве Казахстан «южным подбрюшьем России», то син юриста, чи то пак — Володимир Вольфович Жириновський, вбачить чи не в половині земної кулі і те саме «подбрюшье», і те, що нижче, і те, що вище від того «подбрюшья», — одне слово, різні частини неосяжного російського тіла...

Що вже тут казати про московські часопи: «Солидарность», який недавно заявив: «Сподіватимемося, що в російського керівництва вистачить політичної волі захистити частку російської землі від чужих зазіхань»... «Частка російської землі» — це про колишні німецькі міста Кенігсберг, Тільзит, Піллау та Інстербург, що їх Росія спочатку осиротила, а тоді всиновила й охрестила по-своєму: Калінінград, Советськ, Балтійськ, Черняховськ. «Нині в Калінінградській області мало що нагадує про німецьке минуле: хіба що нечисленні руїни та будинки й пам'ятники, які подекуди чудом збереглися... Це типові радянські міста». Скільки ж руйнівних зусиль треба було докласти, щоб перетворити Тільзит, Піллау, Інстербург та Кенігсберг на типові радянські міста... А перетворивши — назвати їх «часткою російської землі»... «Наш калининградский философ Кант!..» — заявив колись секретар Калінінградського міськкому партії про видатного німецького філософа, що народився у Кенігсберзі. Але то замшілий провінційний партапаратник радянської доби заявив.

А ось заява всеросійського діяча пострадянської доби, заступника голови комітету з міжнародних справ Федеральних Зборів Російської Федерації Олексія Мананникова: «...територія Кримського півострова повинна вважатися такою, що перебуває в незаконному володінні української держави... Слід ужити заходів до її повернення законному господареві — Росії». «Що ж тепер треба робити?» — поцікавився кореспондент московського часопису з промовистою назвою «Президент». Високий російський парламентарій охоче пояснив, що, на його думку, треба робити: «Я запропонував Голові Ради Федерації Володимирові Шумейку представити питання про виїзне засідання Ради Федерації в Севастополі, Сімферополі чи іншому визнаному придатним для цього місті». «Сам факт обговорення можливості виїзного засідання... мав би позитивний відгук у населення Російської Федерації», — додав Олексій Мананников.

Що ж, ідучи за цією логікою та за близькою до неї шизофренічно-шовіністичною звуковою подібністю, можна було б заявити, що для проведення виїзного засідання Верховної Ради України придатне місто Хохлома (з мешканцями-хохломанами), а для виїзного засідання ізраїльського Кнесету придатне місто Жидачів...

Мюнхен.

Володимир СКАЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України» (телефоном з Неаполя)

Україна домоглася «свого питання», а російський прапор став восьмим

Учора, 8 липня, почався черговий саміт лідерів 7 найрозвинутіших країн світу. Першим до Італії прибув Прем'єр-міністр Японії Томіічі Мураяма, про якого місцева і світова преса написала, що головною його особливістю є повна відсутність досвіду міжнародних переговорів, а також те, що «дуже мало людей чекають від нього дуже багато». За ним прибули Білл Клінтон і всі інші.

Під час зустрічі «семи великих» заплановано обговорити цілу низку проблем як глобального значення, так і двох- чи тристоронніх. Зокрема, оголошено про двосторонню зустріч між американським президентом та японським прем'єром.

Спеціальним пунктом неапольського саміту буде так зване «українське питання»: прийняття політичного рішення щодо надання Україні економічної допомоги. Це рішення буде оголошено під час зачитування головного підсумкового документа 10 липня.

Щодо суті «українського питання», то вже відомі щонайменш 3 головні підходи. Перший — український: не зводити допомогу світового співтовариства тільки до надання коштів на ліквідацію наслідків аварії на ЧАЕС, а розглядати її ширше — як загальні «терапевтичні», ринково-демократичні заходи.

Другий підхід «великої сімки»: надати допомогу тільки на ЧАЕС і цим поки що обмежитися, почекати на результати. Італійська газета «LA WOCE» взагалі поставилася до всього скептично і написала, що навіть з ліквідацією ЧАЕС «битву буде виграно, але війна не закінчиться», бо на постсоюзному просторі залишиться в роботі ще 15 реакторів типу чорнобильського.

І нарешті російський підхід: допомогу навіть на чорнобильські справи надавати не прямо Україні, а через Росію, бо, мовляв, це проблема спільна. Який підхід переможе — покаже час.

Окрім п'яти журналістів, з України на неапольському саміті нема нікого. Гостей зустрічає голубий прямокутник з написом «Ласкаво просимо до Неаполя» та емблемою «Джі севен». Перед нами трибуна, до якої ведуть 7 сходинок, а поруч... 8 прапорів, один з яких — російський, можливо, на честь присутності Президента Росії. 8 прапорів прикрашають й інші місця зустрічі. Сам Б. Єльцин прибуває до Неаполя 9 липня увечері, а офіційна церемонія його зустрічі наступного дня. 10 липня Б. Єльцин візьме участь у робочих засіданнях. Які конкретно питання обговорюватимуться і якою мірою Президент Росії зможе вплинути на прийняття рішень, поки що невідомо.

«Велика сімка» може на цьому саміті стати «великою вісімкою» в політичному розумінні цього питання. Бо, на одностайну думку членів нинішнього, двадцятого за ліком, саміту, Росія поки що «не тягне» на восьму індустріально розвинену країну, тобто на участь у розгляді економічних проблем, а саме економічна могутність є перепусткою до «світового директорату», як це іноді називають «велику сімку».

Проте почався цей саміт сенсацією для багатьох присутніх. Сьомого липня Прем'єр Італії Сильвіо Берлусконі на своїй прес-конференції заявив, що Президент США Білл Клінтон надіслав своїм колегам листа, в якому запропонував виділити Україні 5 мільярдів доларів на ринкову трансформацію її економіки. Це гроші — додаткові, окрім тих 500 млн.екю, які виділив Європейський Союз на ліквідацію наслідків аварії на ЧАЕС.

С. Берлусконі зазначив, що він людина в «сім'ї» нова і не може прогнозувати результат обговорення клінтонівської пропозиції, але те, що саміт серйозно розгляне це питання, — це точно.

Відомо також, що Франція і ФРН наполягають на першочерговості розгляду чорнобильської проблеми, а Італія та Англія й інші поки що свою позицію остаточно не «засвітили». Позиція Росії відома, а делегація Європейського Союзу, яка теж бере участь у саміті, на перше місце ставить проблеми безробіття і ядерної безпеки.

А сам Б. Клінтон прибув до Неаполя з дружиною, дочкою і тещею. Жінки, як пише преса, матимуть свою культурну програму, а Президент має з собою улюблений саксофон і планує зіграти дуетом з італійською кінозіркою шоу-меном Ренцо Арборе, який полюбляє кларнет.

Вчора, 8 липня, відбулася вечеря для лідерів від імені прем'єра Берлусконі. Охороняли спокій «великих» десять тисяч сек'юріті всіх видів, і готові були висвітлювати кожен крок три з половиною тисячі журналістів. А безпосередньо обслуговували вечерю вісім офіціантів, які подавали страви на старовинному срібному посуді. Кухар тих страв розповів журналістам, що меню було складене так, аби вечеря не обтяжувала кожного з гостей. А головна вимога до офіціантів — щоб не тремтіли руки. Не знаю, як хто, а українські журналісти бажали «смачного», бо дев'ятого липня — це головний день, розгляд «українського питання», і справді бажано, щоб ні в кого, ніщо і ніде не затремтіло.

ДЛЯ ЛЮДЕЙ І ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Актуальне інтерв'ю

Президент України призначив Вадима Григоровича Плоткіна головою Фонду соціального захисту населення України.

Вадим Плоткін очолює державне зовнішньоекономічне об'єднання «Концерн «Укрзовнішторг», він — народний депутат України, заступник голови Комісії ВР у закордонних справах і зв'язках з СНД, позаштатний радник Президента України із зовнішньоекономічних питань.

Наша розмова — про Фонд.

— Вадиме Григоровичу, сама назва Фонду свідчить про його спрямування. Кому спала на думку ідея створити Фонд і як він діятиме?

— Ідея у принципі виношувалася Леонідом Макаровичем Кравчуком тривалий час. Це в Указі він назвав її нашою ініціативою. Але будь-яка добра ідея має знайти свій грунт, свій час, коли вона може втілитися. Президент постійно шукає, які можливості держави й недержавних, громадських сил залучити до розв'язання питання захисту населення.

— Цей Фонд — недержавний?

— Він організований і функціонуватиме на добровільні пожертви підприємців. Президент розуміє, що сьогодні народ уже не може чекати. Поки, скажімо, мудрий і добрий уряд прийде і почне виводити країну з прориву. Для цього потрібен час. А людям сьогодні жити тяжко. Я, наприклад, підтримую економічну й політичну програму і Мороза, і Масола. Бо в принципі вони побудовані на одній провідній думці: будь-які перетворення економіки не за рахунок погіршення життя населення. Але ж я реаліст. І розумію, що механізм, який вони мають виробити, вимагає часу. А ліки, наприклад, потрібні людині зараз. І їх немає або ціна непосильна. Людям треба дати можливість нормально вийти з критичного становища й дочекатися змін на краще, яких, я впевнений, за нинішнього курсу керівництва буде досягнуто. Я ніколи не був великим прихильником Президента Кравчука і, як будь-який обиватель, критикував його за те, що він веде свій курс не навпрошки, а зигзагами. Але бачу й інше. На чолі парламенту став хороший політик, на чолі Кабінету міністрів — економіст найвищого класу. Президент країни має великий авторитет у світі, вміло провадить виважену політику, яка не дала загострити ситуації з Придністров'ям, з Кримом. Я бачу реальну особистість, яка може трикутник Верховна Рада — Кабінет міністрів — Президент замкнути й дати можливість спокійно позбутися кризи економічної. Кожному кандидатові на президентство слід частіше підходити до дзеркала й питати себе самого: «А чи зможеш ти? Чи вистачить у тебе для цього знань, досвіду, вміння, авторитету, у тому числі й міжнародного?» Не може Україна вийти з прориву сама, вона живе не у вакуумі, вона живе в міжнародному співтоваристві. А міжнародний авторитет політика виробляється роками. Кравчук його має. Без такого авторитету, без того, що ви забезпечили своєю політикою стабільність курсу, вам на світовій арені ніхто не повірить. Придивлятимуться. А час?

Я товаришам лівого спрямування і панам правим кажу одне й те саме — давайте перетворимо Верховну Раду на орган законодавчий, чистий, як сльоза, звільнимо його від політичних пристрастей. А коли питання «Бласко» перетворюються на методи передвиборчої боротьби, це нас не прикрашає. Якщо потрібна допомога прокуратурі, отже, треба виділити кошти, щоб слідчі поїхали, виконали кваліфіковано слідчу роботу й доповіли про результати Верховній Раді. І якщо є чиясь провина — хай відповідає перед судом.

Народ втомився від політичної боротьби. Ми зобов'язані допомогти пережити людям кризу, тобто слід зайнятися економікою. У руслі цих роздумів і справа, тобто створення Фонду. Мета — чим тільки можна допомагати людям вижити, залишити кризу в минулому.

— Хтось уже відгукнувся на створення Фонду, чи є перші практичні кроки?

— Відгукнулися одинадцять іноземних компаній, котрі працюють з концерном «Укрзовнішторг». Чим займається концерн? Через нас держава купує продукцію за внутрішніми цінами у своїх підприємств і реалізує на зовнішньому ринку за валюту. Гроші надходять до бюджету і потім витрачаються за вказівкою уряду на ті чи інші потреби держави. Тобто ми приносимо велику користь. Тепер ближче до Фонду. Зустрічі з людьми, листи, мої спроби допомогти разово будь-якими шляхами примусили мене подумати, що роботу треба буде виконати в рамках країни. Люди, повторюю, чекати не можуть, треба робити щось нині. Так і народилася ідея Фонду. Президент одразу її підтримав, бо думав про те саме.

Усі, хто приходить на ринок України, одержують надприбуток. І не вони, а ми в цьому винні. А вони — звичайні бізнесмени, із звичайною ментальністю. Я працюватиму з ким завгодно, але поставлю свої умови: віддаватимеш людям — раз, державі — два. І надприбутку не одержиш, а хороший прибуток, інакше це вже здирство. Так і наш Фонд формуватиметься за рахунок добровільних пожертв виробників, комерсантів, іноземних інвесторів тощо. Різні форми допомоги надходитимуть до Фонду. Це буде грошова допомога, це буде допомога медикаментами, обладнанням. Компанія «Нордекс» заклала в Одесі 80-квартирний будинок для військовиків. Так і інші: коли хочуть довгостроково працювати — мають віддавати. Ми спочатку ставимо питання так: 10 відсотків прибутків від угод в Україні пропонуємо направляти до нашого Фонду для соціального захисту населення. І ці кошти працюватимуть на наших громадян. Концерн «Укрзовнішторг» на друге півріччя переглядає всі свої контракти. І просто до контракту закладаємо ці самі 10 відсотків для Фонду.

— А хтось з вітчизняних підприємців відгукнувся?

— Так, першим це зробив Олександр Булянда, генеральний директор «Азовсталі». Перший внесок він зробив. Обіцяє дати нині продукцію для Фонду, щоб ми продали й мали валютні надходження. Підтримав нас й інший велетень — Маріупольський комбінат імені Ілліча. Гадаю, й загалом Міністерство промисловості нас підтримає. Та й сам наш концерн теж мільярд вніс. Я звернувся до своїх колег-депутатів, членів Комісії ВР у закордонних справах і зв'язках з СНД і звернуся до всієї ВР з проханням, щоб усі відрядження, що здійснюватимуться за кордон, в одній з граф звіту мал[и] пункт: що зробив народний депутат, які гроші, який банк, який міжнародний фонд залучив до співробітництва з нами. Треба максимально використати всі можливості, можливості газет, телебачення, можливості певних пільг.

— Отже, перші надходження вже є. На що йтимуть кошти?

— Так, Фонд швидко спинається на ноги. Основа роботи — цілковита відкритість. Засобам масової інформації надаватимуться всі наші документи. Раз на квартал збиратимемо прес-конференції. І на столах лежатимуть усі фінансові документи, до копійки. Витрачати кошти будемо за довгостроковою програмою, на стику інтересів Міністерства соціального забезпечення та інших фондів і організацій. Нині Прем'єр-міністр занепокоєний тим, як забезпечити країну добрими і недорогими ліками. Люд[и] насамперед мають зберегти своє здоров'я. Прем'єр прагне створити національну фармакологічну промисловість. І це — правильний шлях. Тому ті перші гроші, що ми вже отримали, — один мільйон сто тисяч доларів і три мільярди карбованців підуть на обладнання заводу з випуску препаратів проти онкозахворювань. А далі — найближчим часом складемо й виконуватимемо ширшу програму.

Інтерв'ю взяв С. ЗИНКІВСЬКИЙ.

Чотири «кити» для молодої людини

У 1989 році Ярослав Рибак закінчив механіко-математичний факультет Львівського держуніверситету. Працював у Фізико-механічному інституті АН України. Йому пророкували кар'єру в науці, але, будучи вже в той час одним з лідерів Товариства Лева, яке об'єднувало передову молодь краю, Ярослав обрав державотворчу діяльність. У 1990 році став депутатом Львівської обласної Ради. В 1991-92 роках очолює міський комітет у справах молоді, а з 1992-го — понині — аналогічну структуру області.

Розмову з Ярославом Рибаком ми розпочали з прохання охарактеризувати проблеми, які сьогодні найгостріше стоять перед молоддю, зокрема Львівщини, і доводиться розв'язувати комітетові у справах молоді.

— Глобально проблеми молоді можна розділити на чотири «кити»: праця, житло, освіта і дозвілля. Якщо випадає хоча б одна складова, то розвиток молодої людини,її адаптація в суспільстві є неповна, і тоді постають різноманітні відхилення.

Для працевлаштування молодих людей організовуємо періодичні виїзди студентів на сільськогосподарські роботи, даємо студентам можливість заробити. А ті, хто шукає постійне місце праці, можуть звертатися до створеного нами Центру соціальної служби для молоді «Довіра», де отримають інформацію про вільні місця, про характер роботи, можливу зарплату. А далі вже справа молодої людини — як себе «подати», щоб її прийняли на роботу.

Одним з напрямів розв'язання житлової проблеми стало будівництво молодіжних житлових комплексів (МЖК) силами їхніх майбутніх мешканців. Будівництво МЖК на Львівщині провадять з 1987 року. Молоді будівельники спорудили не лише житло, а й Центр дитячої творчості, дві школи, два дитячих садки, станцію технічної творчості, музичну школу, комбінат побутового обслуговування, магазин, кафе. Кожен з цих об'єктів належить до одного з чотирьох МЖК Львова.

— А як же з двома іншими «китами»?

— Освітою, зрештою, займаються відповідні структури, які, вважаю, перебувають на ненайгіршому рівні. Хоча думаю, що в деяких питаннях освітянам перешкоджає власна консервативність.

А щодо дозвілля... Ми брали безпосередню участь в організації фестивалю нетрадиційних жанрів мистецтв і молодіжної культури «Вивих», обласних відбіркових турів «Червоної рути», провели фестиваль «УРА-Нововоронівськ-93» тощо. Молодь з цікавістю поставилася до наших проектів. Про це свідчать аншлаги на театральних і концертних майданчиках, за які, до речі, здебільшого слугували вулиці і площі Львова та інших міст області.

— Які ще напрями діяльності комітету?

— Окрім названих, я ще звернув би увагу, насамперед, на програму «Надія». Її мета — практична та соціально-психологічна опіка дітей-інвалідів, хворих на дитячий церебральний параліч. Більш як 1600 хворим дітям систематично надаємо матеріальну допомогу. У рамках програми «Навчання волонтерів» підготовлено групу з 12 соціальних волонтерів для праці з дітьми-інвалідами та на «телефоні довір'я». А програма «Сирота» передбачає подання адресної допомоги та соціальної підтримки сиротам. За цією програмою також ведеться конкретна робота. Крім названих програм, створили і втілюємо в життя ще низку проектів, зокрема «Куди піти вчитися?», «Інформація», «Підвищення кваліфікації».

— Що конкретного одержала молодь від реалізації цих численних програм?

— Молода людина може в разі потреби звернутися по безплатну консультацію до юриста або психолога, отримати докладну інформацію з проблем працевлаштування і навчання, попрохати допомоги по «телефону довір'я» (74-42-18). Деколи юнаку чи дівчині, особливо підліткам, потрібно негайно почути розумну пораду або просто вилити комусь душу. «Телефон довір'я» дає змогу зробити це анонімно. До речі, у такий спосіб вдалося відвернути й кілька самогубств. Враховуючи специфіку наших абонентів, було б добре залучити до цієї роботи і священиків. Бо інколи молодій людині просто не вистачає сміливості звернутися до них особисто, часом просто не знають, де і як це зручніше зробити, а такі бесіди могли б відвернути від багатьох нерозважливих вчинків.

— Кому ще ви допомагали?

— Звичайно, все відразу не охопиш, тому допомагаємо передовсім тим, хто цього найбільше потребує. У 1993—1994 навчальному році було виплачено спеціальну стипендію представника Президента студентам-сиротам, які навчаються у Львові. Щомісяця відправляємо дітей з багатодітних і малозабезпечених сімей, постраждалих від аварії на Чорнобильській АЕС та сиріт до міжнародного дитячого центру «Артек».

Подаємо конкретну допомогу молодіжним і дитячим громадським організаціям. Зокрема, майже всі вони забезпечені приміщенням і телефонним зв'язком. Також допомагаємо організаційно й фінансово у влаштуванні таборів, експедицій, інших масових заходів. Серед них можу назвати з'їзд «Українська молодь Христові» (липень 1993 року), II фестиваль театрів-студій та творчої молоді України «Золотий лев-92» (листопад 1992 року) та інші.

Намагаємося не поминути увагою і тих юнаків, що служать у війську. Разом з «Просвітою» влаштовуємо для них лекції, духовні бесіди, концерти...

— Чи попри все не залишилася поза увагою так звана «важка» молодь?

— Реалізуємо програми «Антинаркотик» та «Підліток і закон», співпрацюємо з Львівським регіональним центром соціальної адаптації, разом з яким опікуємося молодими наркоманами. Торік уперше на Львівщині було відкрито пр[и]тулок для тих, хто виведений зі стану на[рко]тичної залежності і потребує соціальної адаптації. Залишається лише проблема фінансування цієї установи. Сподіваємося на її розв'язання найближчим часом. При центрі плановано відкрити хлібопекарню і підприємство, яке вироблятиме меблі. Крім того, проводимо періодичні соціологічні дослідження, працюємо в навчальних закладах, влаштовуємо зустрічі з батьками підлітків, які почали вживати наркотичні й токсичні речовини.

— Одна з причин втягування молоді в наркотичні тенета — порожнеча в душах. У чому ви вбачаєте причину повної або часткової втрати духовності молодими людьми?

— Чи не найважливіша причина — бідність. Коли людина заклопотана пошуками роботи чи грошей для того, щоби елементарно прогодувати сім'ю, то їй уже не до високих матерій. Спостерігаючи за таким життям своїх батьків, діти, природно, не бажають повторювати той шлях, а тому вдаються до будь-яких, у тому числі й нечесних, способів заробітку. Отже, зв'язок поколінь, а також християнська традиція, яка існувала в наших родинах, переривається. Відновити її досить важко. Бо багатолітнє відлучення від Бога призвело до певного запустіння в душах. Велику справу робить організація «Українська молодь Христові», яка взяла на себе нелегку місію повернення притаманного українцям християнського духу. Тільки тоді, коли молодь, яка пройшла цю школу, стане батьками, можемо сподіватися на повноцінне духовне відродження народу. Зрозуміло, що духовне відродження неможливе без піднесення політичного й економічного.

Мені подобається моя робота, хоча вона й важка, і думаю, що зі своїм покликанням я не розминувся.

Розмову вів Роман ОНИШКЕВИЧ.

Іван ТЕГЗА, журналіст

Розбій серед білого дня

чинять над жінкою-підприємцем у Тячівському районі, а місцева влада мовчить, ніби й нічого не сталося

Право

ДИРЕКТОРА малого підприємства «Дари Карпат», вченого агронома Юлію Іванцьо я зустрів заплакану в приймальні прокурора Закарпатської області О.Бондаренка в день річниці Чорнобильської трагедії. Наголошую на цій обставині, бо її МП, на відміну від багатьох «купи — продай», взялося вирощувати, переробляти й поставляти гостродефіцитну лікарську сировину населенню, яке постраждало від біди на ЧАЕС.

Переконувати моїх земляків-закарпатців у значенні справи, за яку взялася ця жінка в екологічно чистому куточку нашого краю, — не варто. А ось окремих місцевих чинуш доводиться. Ще три роки тому Мінчорнобиль України попросив голову Тячівської районної Ради посприяти і прискорити відведення двох гектарів землі для малого підприємства. Площа невелика навіть для малоземельного Закарпаття. Однак у цьому районі не так легко одержати непробивній людині навіть ділянку під забудову. Та в селах будувалися, не раз і не двічі траплялося, самовільно захоплювали клапті землі. Одне слово, конфліктів вистачало. Але цей...

Мені не віриться, що його дійовими особами стали люди, котрі самі не так давно потерпіли від повені, й так швидко забули про поневіряння інших. Розповідь Юлії Василівни, яка прийшла шукати правди до обласної прокуратури, вражає людською черствістю, мало того — жорстокістю. Бо те, що зробили односельці Іванцьо за потурання окремих службових осіб, не вкладається ні в рамки законності, ні в жодні норми загальнолюдської моралі.

Не буду описувати всіх митарств жінки, поки вона одержала Державний акт на право користування землею. Щоправда, 1991 року Грушівська сільрада виділила два гектари, а вже на початку 92-го вирішила, що для якихось там травок вистачить й одного. МП уклало угоду з Мінчорнобилем на поставку фітопрепаратів. Відомство виділило підприємству й два автомобілі. Іванцьо закуповувала насіння трав у країнах СНД, в інших наших сусідів, взялася споруджувати господарські будівлі, шукала ентузіастів народної медицини. Уклала угоди з Усть-Чорнянським та Ворохтянським лісокомбінатами на спільне виробництво і заготівлю сировини для фітопрепаратів. У першому підприємстві — орендувала приміщення для складу. У другому — вирощують на трьох гектарах лікарські рослини для «Дарів Карпат», частково вже зібрали й урожай. Аналізи, зроблені в Києві, засвідчили: сировина, яку пропонує мале підприємство, екологічно чиста.

Виготовлено обладнання і для перероблення трав на фітопрепарати, на що є ліцензія Міністерства охорони здоров'я. На затвердження фармакологічного комітету підготовлено й комплекс трав для лікування понад 60 хвороб. Добре прижилися у розсаднику на високогір'ї рідкісні та завезені з інших місць рослини. Одне слово, вкрай потрібне підприємство спиналося на ноги. Готові надати йому належну допомогу й із обласного об'єднання «Фармація».

Та з осені минулого року «Дарам Карпат» оголосили нещадну війну брати Половки — Іван та Михайло. Мовляв, виділена для МП земля — то їхня, бо належала колись їхньому батькові. Отже, серед білого дня вони увірвалися на територію підприємства, де йшло будівництво основних об'єктів, розігнали робітників, потрощили матеріали. А в квітні «ображені» брати завдали ще одного підступного удару «Дарам Карпат». Самовільно переорали всю ділянку, де вже було посаджено чимало лікарських рослин, знову понівечили господарство. Ще раніше зникла огорожа — сітка з оцинкованого дроту, вперто поширюються чутки, що це підприємство не потрібне, що воно ось-ось розпадеться.

Не відаю чому, але в селі й районі нікому дати нахабам по руках. І вони, очевидно, справді повірили, що за долари все продається-купується, і жінка, зрештою, не витримає знущань.

Та Юлія Іванцьо не з тих, хто здається. Навіть після того, як один із Половків їй пригрозив убивством, як марно оббивала пороги різних чиновницьких кабінетів у Тячеві. Те, що там казали Юлії Василівні, не піддається цитуванню на сторінках газети. Чи не в кожному кабінеті, як то кажуть, не вибачай, а негайно оглоблі повертай.

Сьогодні Закарпатська обласна прокуратура слідство поновила. Тут можна поставити крапку, бо є впевненість, що нарешті буде захищено законні інтереси не тільки МП «Дари Карпат» та його директора, а й багатьох з тих, хто має потребу в лікуванні фітопрепаратами. Та не дає спокою думка: чи не витворять таке десь і в інших підприємствах, вкрай потрібними людям. Як це зробили в Тячівському районі.

Закарпатська область.

Фейлетон

Василь НАЗАРЧУК, журналіст

ШЕРШЕ ЛЯ МОНОПОЛІЯ

Вирішмо разом: якщо капіталізм — це приватизація плюс конкуренція, то, виходить, приватизація (тільки не падайте!) — це капіталізм мінус конкуренція.

Ви кажете, що капіталізму без конкуренції не буває? Але, панове, не поспішайте з висновками. Бо результат цей парадоксальним виглядає лише на перший погляд. Насправді ж він безпосередньо випливає з наших економічних реалій, з того ринку, який у нас формується. Чому? Як кажуть французи, шерше ля монополія.

Так, саме вона — затаврована, проклята в усьому світі монополія. На перший погляд у ній немає нічого страшного. Подумаєш, один (монос — грецьке) продаю (полео — теж грецьке). Але в цьому «монос» і криється все зло. Якщо я один продаю, якщо ніхто більше такого товару не має, значить, я можу не дуже дбати про його якість, диктувати ціни і не боятися, що хтось мене обскаче.

А тепер погляньмо на економіку нашої України. Ви згодні з тим, що досі в ній мінувала абсолютна державна монополія буквально на все. І ось підприємство-монополіст приватизується. Чи змінюється за цих умов його монопольне становище? Швидше за все у процесі приватизації монополія нікуди не зникає, не «випаровується», а просто державну форму змінює на приватну. Проте, як кажуть китайці, несуттєво, якої масті кішка, аби мишей ловила. А монополія в зародку вбиває саму можливість конкуренції, без чого економіка «мишей ловити не стане». Тож наша формула не лукавить, а влучає, що називається, в самісіньку «десятку».

Так що наш ринок — без конкуренції. А чому б і ні? Це в них там, на Заході, таке неможливе. А ми підемо своїм шляхом. Конкуренцію замінимо капіталістичним змаганням, оголосимо ударні тижні, місяці, роки, встановимо почесне звання ударника капіталістичної праці... І — пішло — поїхало.

«Е, це вже занадто», — чую голоси. Адже ж і ми, як і всі цивілізовані країни, на державному рівні розгортаємо широку боротьбу з монополією. У нас створено Антимонопольний комітет і його відділення в регіонах, прийняті Державна програма демонополізації економіки й розвитку конкурентного середовища, антимонопольне законодавство... Але, як це у нашій державі водиться, закони, програми, комітети — цивілізовані, добротні, а життя — дике і не дуже-то з ними рахується. Прикладів — сила-силенна. Ось лише деякі з них.

Івано-Франківський цементно-шиферний комбінат (директор — пан Круць) на обласному рівні — стопроцентний монополіст. Однак це не завадило йому приватизуватися. А що накажете робити, коли, з одного боку, програма демонополізації, а з другого — програма приватизації і конкретні завдання щодо перетворення державної власності на приватну? Та й як ти демонополізуєш цементно-шиферний комбінат? І що з того вийде? По півпечі на директора?

А приватизуватися ой як хочеться! Тим більше, що монопольна державна власність сама пливе до рук. Раз-два — і вона твоя! Як тут устоїш? Адже, відважившись прибрати її до рук, в один момент стаєш якщо не богом, то принаймні кесарем у регіоні, а то й у державі, можеш диктувати свою волю всім, кому потрібна твоя продукція.

Що проти цього Антимонопольний комітет з його антимонопольним законодавством?! Він ще тільки починає. А можливостей обійти закон, який у нашій ментальності «що дишло», ой як багато. Можна, приміром, скористатися тим шляхом, яким пішов генеральний директор колишнього Івано-Франківського обласного виробничо-технічного об'єднання «Медтехніка» пан Новак. Спочатку переконати вищестоящі інстанції в потребі перейти на оренду. А звідти — прямий шлях до приватизації. Дарма що нині на регіональному рівні воно є стопроцентним монополістом у метрології й техсервісі медичного устаткування. Дарма що закон не дозволяє приватизацію об'єднань. Щоправда, через певні фінансові утруднення приватизацію поки що до кінця не довели. Однак це, як мовиться, справа часу.

А один «підприємливий» бізнесмен, приміром, приватизував... цвинтар. Так що нині цей монополіст диктує свою волю не лише живим, а й мертвим.

І це тільки мала приватизація. Велика, як відомо, ще тільки гряде. Тому, перефразувавши популярне народне прислів'я, можна сказати: мала приватизація — малий клопіт, велика приватизація — великий клопіт. А це означає, що «ягідки попереду». Гаразд що можливості необмежені. Лише на державному рівні стопроцентну монополію на виробництво цілого ряду видів продукції утримують: івано-франківська орендна фірма «Барва» (барвники активні, текстильні допоміжні речовини, пом'якшувальні й антистатики), Надвірнянський нафтопереробний завод (синтетичні жирні кислоти, піролізна сировина), калуський концерн «Хлорвініл» (калімагнезія, добрива калійні грануловані, вінілхлорид, поліакриламід), коломийський завод «Сільмаш» (навантажувачі-екскаватори ПЕА-1 А), Івано-Франківський завод мехпресів (преси механічні листоштампувальні простої і подвійної дії), Калуський завод комунального устаткування (ліфти вантажні). Уявляєте, які перспективи? А якщо окинути поглядом всю Україну? Львівський автобусний, шосткинська «Свема», запорізька «Таврія», Кременчуцький автомобільний, Київський авіаційний... Хто їм у нашій країні складе конкуренцію?

Ось і виходить, що український капіталізм легко може обійтися без конкуренції. Бо що таке конкуренція? Словники тлумачать це поняття як антагоністичну боротьбу між приватними виробниками за вигідніші умови виробництва і збуту товарів, за отримання найвищого прибутку. Щоправда, згідно з УРЕС, така конкуренція характерна лише для раннього капіталізму. Пізніше її змінює монополія як вища стадія капіталізму. Тож, якщо вірити цьому, у нас уже є всі ознаки вищої стадії капіталізму.

Цим і втішмося.

Івано-Франківська область.

Прибалтійський калейдоскоп

Торгувати з ЄС без перешкод

Латвія — перша з балтійських держав підписала договір про вільну торгівлю з Євросоюзом. Цей документ дає не тільки економічну вигоду, а й політичні та оборонні гарантії. Литва і Євросоюз аналогічний документ підписали 27 червня.

Унікальна колекція

У литовському курортному місті Ніда відкрито музей бурштину та бурштинну галерею. В музеї зібрано унікальні зразки сонячного каменю, бурштинові камінчики з інклюзами-вкрапленнями, оригінальні вироби сучасних майстрів Литви.

Висловлюють жаль щодо депортації

Король Швеції Карл XVI Густав виголосив у Стокгольмі промову, в якій приніс свої співчуття з приводу того, що за радянських часів уряд його країни під тиском СРСР депортував громадян Литви, Латвії і Естонії. МЗС Швеції вибачився перед 40 живими ветеранами за цей акт. Нагадаємо, що 146 молодих офіцерів і солдатів із країн Балтії 1946 року було вислано до СРСР, більшість з яких померло в Сибіру.

Зацікавлені і підтримують Україну

У Таллінні відбулося засідання делегацій Латвії і Естонії, які беруть участь у парламентській асамблеї Євроради. Естонський представник заявив, що Єврорада зацікавлена, щоб Латвія вступила туди раніше від Росії. На цьому, принаймні, наполягають делегації Литви і Естонії. Балтійські країни також зацікавлені в якомога швидшому членстві України в Євроради.

Головне багатство — людина

За статистикою, на початку 1994 року в Литві проживало 3.730.200 жителів, з них понад 2 млн працездатних. Економічно активних громадян налічується понад 50 відсотків від усіх жителів. Менш як 46 відсотків населення працюють у держсекторі, тоді як у приватному секторі вже задіяно більш як 54 відсотки. З них мають власні підприємства понад 6 відсотків. Цікаво, що 96 відсотків землеробів — приватники. 78 відсотків банків також — у приватних руках.

Літи стабільні, як завжди

Уряд Литовської Республіки, Литовський банк зробили спільну заяву, в якій спростовують різні заяви про швидку девальвацію літа. В ній також сказано, що курс літа щодо долара стабільний — 4 літи за один долар, а зростання інфляції останнім часом зупинено.

Віктор ЧЕРНИШУК.

Таємне стає очевидним

ШПИГУН ДІЄ І «РОЗЧИНЯЄТЬСЯ»

Він Ву спіймали на місці злочину на американській митниці в жовтні 1992 року. Його заарештували, а потім засудили за спробу вивезти із США до Китаю таємну документацію з описом ряду наукоємних виробів. Розслідування виявило, що він водночас працював на велику американську корпорацію та уряд КНР.

Як повідомляє газета «Уолл-стріт джорнел», американці, які пережили шок після арешту О. Еймса за підозрою у шпигунстві на користь Росії, навряд чи зможуть собі уявити, що шкода, яку щорічно завдає національній безпеці країни протизаконна діяльність китайських шпигунів, у десять разів більша від тієї, що її можуть завдати розвідники всіх держав СНД, разом узятих.

За даними діючих і відставних спеціалістів у сфері контррозвідки, відзначає газета, розвідка КНР у США за своїм проникненням у політичні, ділові та наукові кола набагато випереджає не лише російську розвідку, а й будь-яку іншу, що оперує в Сполучених Штатах. «На кожного О. Еймса знайдеться приблизно десять Він Ву», — констатує «Уолл-стріт джорнел». Проте на відміну від Еймса, основне завдання якого зводилося до передавання Москві зведень про американських агентів у Росії, китайські шпигуни зайняті винятково збиранням секретів в економічній і технічній сфері, де шкоди завдають безпосередньо американським корпораціям.

Н. Ефтиміадес, експерт з розвідувального управління Міністерства оборони (РУМО), чия книга про шпигунську діяльність КНР у США нещодавно з'явилася в продажу, наголошує, що ФБР та інші американські відомства стикаються з труднощами під час стеження за можливими агентами Пекіна, бо ті буквально «розчиняються» в багатомільйонній азіатській громаді США. З другого боку, зазначає Ефтиміадес, американські контррозвідувальні відомства тільки недавно усвідомили, які значні масштаби і глибина промислового шпигунства Китаю в США. За його словами, «роботу в цьому напрямі зовсім не скоординовано».

За оцінками американських розвідслужб, значну активність на американському «ринку таємниць» Китай став виявляти в середині 80-х років. Міністерство державної безпеки КНР щороку вербує агентів з приблизно 15 тисяч китайських студентів, які навчаються в США, і близько 11,5 тисячі дипломатів, торгових представників та інших візитерів з цієї країни. Для полегшення шпигунства китайська розвідка зареєструвала через підставних осіб приблизно 800 компаній у США. В більшості з них працюють одна або дві людини. Розміщені ці фірми здебільшого в районах, де проживають вихідці з Азії. Основне їхнє завдання полягає або у викрадениі американських технологій, або в передаванні грошей чи інформації діючим агентам китайських спецслужб.

Один із широко поширених методів вербування нових агентів у США — загроза безпеці членів їхніх сімей у Китаї, підкреслюють контррозвідувальні джерела.

Михайло КОЛЕСНИЧЕНКО.

Співробітництво

Переговори на стадії завершення

«Переговори у Стамбулі між Державною нафтовою компанією Азербайджану та західними фірмами йдуть успішно. Залишилося провести завершувальну частину переговорів, і якщо умови, що їх висуває Азербайджан, західні компанії приймуть, я дам дозвіл на підписання цієї угоди», — заявив Президент Азербайджанської Республіки Г.Алієв.

Слід відзначити, що серед нерозв'язаних питань поки що залишаються остаточне визначення пайової частини сторін та етапи капвкладень.

За неофіційною інформацією, є значні розбіжності по комерційних угодах між сторонами.

Ровшан АЛІЄВ.

Баку.

Досвід

Бензин — справа приватна

У нинішньому році в столиці Узбекистану як експеримент буде приватизовано 5 діючих автозаправних станцій, що реалізують бензин населенню за готівку, чотири з яких проектуються і будуються. Автозаправні станції можуть переходити у приватну власність не тільки громадянам Узбекистану, а й іноземцям, причому без декларування джерел одержання коштів, через аукціонні торги і на конкурсній основі. Земельні ділянки приватизовуваних автозаправних станцій передаються новим господарям в безстрокову оренду. В приватизованих АЗС реалізовуватимуться нафтопродукти, які завозяться власниками за прямими договорами з-за меж республіки або придбані на товарно-сировинних біржах. Вартість пального на них визначать ціна купівлі, витрати обігу і граничний 30-відсотковий рівень рентабельності.

Тетяна ЧЕЛИШЕВА.

Ташкент.

Освіта

Фахівці є, дипломів не вистачає

Аж ніяк не всі випускники таджицьких вузів отримають цього року заповітні «корочки». Як повідомили в Міністерстві освіти республіки, їх гостро не вистачає.

Тільки в лічених вузах спромоглися зберегти невелику кількість дипломів, та навіть там на всіх не вистачить. Крім небагатьох щасливчиків, решта отримають звичайний аркуш паперу, засвідчений гербовою печаткою.

У терміновому порядку Рада Міністрів розглянула замовлення на друкування дипломів на фабриках Росії. Кажуть, що його вже виконано, та як узяти готові вироби, не розв'язавши при цьому проблеми оплати замовлення? Платежі, як і раніше, не надходять.

Юрій КУШКО.

Душанбе.

Фотофакт

Змінюються часи. Кажуть, що з ними — й мода на певний тип жіночої краси. Але одне залишається незмінним — вічна загадка жіночості. У Клаудії Шиффер, поп-моделі з Німеччини, яку вважають за одну з найпрекрасніших манекенниць у світі, це дістає вияв у чарівній усмішці.

Фото АФП.

Незвичайне свято відбулося на воді у швейцарській ущелині Ареус. Десятки художників, фотографів, танцюристів, музикантів й кінематографістів показали свої роботи у природних умовах.

На знімку: Ніна Шнайдер і Томас Метлер виконують танцювальний номер, сценічним майданчиком для якого стали валуни ущелини Ареус.

Фото Кейстон.

Американець Д. Фолсом із міста Бойтон-Біч (штат Флорида) тренує свого собаку за кличкою Шедоу для майбутнього підводного плавання біля східного узбережжя штату. Він спорудив спеціальний шлем для голови собаки, в який нагнітається повітря. Фолсом стверджує, що перші занурення на глибину пройшли успішно, й Шедоу дістає від тренувань велике задоволення.

На знімку ІТАР-ТАРС: Д. Фолсом і Шедоу під час тренувань у басейні.

Отакої!

«Полювання на динозаврів» — прибутковий бізнес

Кістки динозаврів та інші древні викопні рештки тварин, котрі мільйони років мирно лежали в землі, стали предметом справжньої лихоманки, що охопила увесь світ, у тому числі й Англію. Злодії озброюються пилками для різання каміння і динамітом, щоб відокремити від каменя цінні зразки.

«Торгівля викопними рештками останніми роками зросла», — зазначає Тобі Серджент, представник міністерства з національної спадщини. Влада встановила тепер контроль над експортом, щоб запобігти міжнародній торгівлі древніми кістками. У відповідь на прохання геологів і природоохоронних організацій вони підготували законопроект. «Ми занепокоєні тим, що древні викопні рештки через ціну, котру можна сьогодні за них отримати, не потрапляють до музеїв. Особливо «захопилися» пошуками динозаврів японці», — зазначає президент Геологічного товариства проф. Ерік Робінсон. Надмірну зухвалість виявили мисливці за викопними рештками наприкінці березня на острові Уайт, поблизу південного узбережжя Англії, де вони вкрали відбиток ноги динозавра, якому 120 мільйонів років.

Злодії, озброєні пилками для різання каміння, прибули під час відпливу на місце знахідки, яке більшу частину часу перебуває під водою, і викрали кам'яну плиту з відбитком ноги динозавра вагою 200 кілограмів. Стів Хатт, директор Геологічного музею в Сандауні, на острові Уайт, підрахував, що цей відбиток на «чорному ринку» може бути продано не більш як за 500—750 марок. Зате на зростаючому ринку древніх викопних решток за одну кістку динозавра можна вторгувати у багато разів більше.

У вересні на острові Уайт було вкрадено кістку динозавра, що мешкав у цих краях 125 мільйонів років тому. Її вдалося потім виявити на «чорному ринку» в Саутгемптоні. У Шотландії минулого літа викрадачі використали пневматичні відбійні молотки для того, щоб викрасти викопні рештки, вік яких — 350 млн. років.

«Фільм Спілберга «Парк Юрського періоду» надихнув багатьох, — каже Кеті Льюїс з природоохоронного товариства «Національна довіра», з території якого на острові Уайт було вкрадено відбиток ноги динозавра. — Приватних колекціонерів стає дедалі більше, і «чорний ринок» процвітає». Вона вважає за можливе, що цей відбиток було вкрадено на замовлення. «Є люди, котрі хочуть мати щось на зразок цього в своєму саду. Вони не думають про те, що є інші люди, котрим було б цікаво це побачити. Крім того, сюди приїздять школярі, які хочуть поглянути на ці відбитки». Організація «Національна довіра» розмірковує над тим, чи не слід тепер віддати в музеї два інші відбитки того ж таки періоду.

Агентство ДПА.

Я вам скажу за всю Одесу

Просто Марія

Їй виповнилось оце сімдесят. І водночас — п'ятдесят літ, як вона на посаді голови колгоспу в селі Маяках Красноокнянського району — одного з найвіддаленіших в області. Та в цій добірці, що начебто тільки про Одесу й одеситів, їй місце — найперше, найпочесніше. Як і в житті. Бо будь-кого з одеситів спитайте, хто така Марія Дмитрівна Шолар, і вам дасть відповідь старий і малий: годувальниця наша.

Одразу ж, щойно звільнили її село від фашистів, дівчиськом босоногим очолила вона господарство. Думала — тимчасово, поки чоловіки з війни повернуться, а вийшло — на все життя. Дві Зірки Героя тепер у Причорномор'ї тільки у неї — після Посмітного, Ведути. Вона — їхня послідовниця, учениця. Хоча в самої тепер учнів — сотні. Тих, хто усвідомлює, що хліб і до хліба у людей на столі завжди мають бути. Хто вміє це робити так, як робить людина, котру в Причорномор'ї з любов'ю і повагою називають просто Марією. У якої до всіх численних нагород минулого щойно додалася ще одна — Почесний знак Президента України.

Грюкнули чиновники дверима

Не будемо стверджувати, що Одеський міськвиконком за роки своєї діяльності не зробив нічого путнього. Та запам'ятовуються, відомо, останні фрази людини, в даному разі — останні дії виконавчого органу, що у зв'язку з виборами 26 червня готувався складати свої повноваження. А вони, дії, багатьох одеситів, м'яко кажучи здивували. Спочатку виконком «ощасливив» художників і скульпторів. Йшли чутки, що комітет із приватизації готує документ, за яким їм мали безплатно передати в власність майстерні, обладнані митцями на власний кошт в різних там підвалах, мансардах, на горищах. Як раптом виконком приймає зовсім протилежне рішення, яке митців буквально шокувало: в два десятки разів збільшує плату за оті орендовані приміщення. А що людям таке не під силу, то малювати й ліпити тепер муситимуть просто неба. А слідом — ще одна чиновницька витівка: дозвіл комерсантам спорудити в міському саду, який уже знад сотню літ є затишним місцем відпочинку для одеситів будь-якого віку, якусь там ротонду з лототроном. Тобто заклад для досить -таки гучних розваг певного кола людей. Тут уже істинні одесити вийшли в пікети... В надії, що коли старий виконком не мав здорового глузду, то матиме його новий.

Знову підніжка нафтотерміналу

Своєрідно «розкланялися» на прощання й депутати Одеської обласної Ради. Відомо, що вони вже кілька разів не давали згоди на виділення земельної ділянки під будівництво берегових об'єктів нафтотерміналу біля села Сичавки. Тоді відповідні рішення прийняли Верховна Рада України і Комінтернівська районна Рада народних депутатів. Так-от: остання сесія облради старого скликання прийняла рішення, яким зупинено ухвалу Комінтернівської райради про видання замовникові Державного акта на землю під термінал. А те, що там уже виконано робіт на десятки мільярдів карбованців, що затрачено мільйони доларів на придбання устаткування за рубежем, — усе це майже екс-депутатів нібито й не обходило.

Ідуть лейтенанти Вкраїні служити

В Одеському інституті сухопутних військ відбувся перший (після злиття кількох військових училищ в один вуз) випуск: 370 лейтенантів—загальновійськових командирів, артилеристів, десантників, морських піхотинців — після відповідних урочистостей направлені на місця служби у військові підрозділи Збройних Сил України. Ще 30 випускників — уродженців інших країн СНД — повертаються до себе на батьківщину.

І збиткове дає прибуток

Міська казна на 4,6 мільярда карбованців поповнилася в результаті продажу з аукціону двох ветхих будівель комунальної власності, які досі завдавали місту тільки збитків. Сподіваються, що нові господарі зуміють і відремонтувати їх, і з користю для людей використати, ще й зиск одержати. А загалом на соціальні програми міський комітет приватизації вже спрямував близько 30 мільярдів карбованців, за які добудовано середню школу, ряд інших об'єктів.

500 кілометрів мужності

Марафон на інвалідних колясках здійснила велика група спортсменів Одеси, наполегливістю і мужністю яких люди захоплювалися на всьому 500-кілометровому маршруті. Він проліг до Миколаєва, Херсона, Голої Пристані та у зворотній бік. Капітаном команди спортсменів-інвалідів став Сергій Янковий, спортивним комісаром марафону — Яків Плугатарьов... Коли дивився на зморених, але усміхнених і щасливих учасників марафону на фініші, біля пам'ятника Дюку в Одесі, то раптом соромно стало, що, бува, бідкаєшся через такі-сякі житейсько-побутові негаразди.

Про автора

Георгій ВОРОТНЮК — власний кореспондент «Голосу України» по Одеській області. Як свої п'ять пальців, знає Одесу і все Причорномор'я. А ще — пекучі проблеми нашої молодої держави. Турботою про неї перейняті всі його матеріали.

В «Голосі України» — з першого номера газети.

Нещодавно Указом Президента України йому присвоєно звання Заслуженого журналіста України. Сердечно вітаємо, Георгію Федоровичу! Так тримати!

Телефон корпункту в Одесі: 22-47-69.

«Домінатор» народжується

Досі Одесу справедливо вважали за місто моряків. А ще — верстатобудівників. Та невдовзі, цілком імовірно, тут випускатимуть і зернозбиральні комбайни світового рівня.

Дає підстави так думати Розпорядження Кабінету міністрів, в якому сказано: «Схвалити пропозицію Одеського міськвиконкому, акціонерного товариства «Хаджибей» (м. Одеса), українсько-німецького спільного підприємства «Оданк» (м. Одеса), німецьких фірм «Клаас» і «Шмідт-Анкум» про організацію із залученням промислових підприємств України спільного виробництва зернозбиральних комбайнів типу «Домінатор»...»

А до появи цього документа були солідна практика використання згаданих комбайнів на полях Причорномор'я та... довготривале ходіння по різних столичних кабінетах, аби оте виробництво санкціонували.

Щодо першого, то тут двох думок не було: так, «Домінатор» — машина справді високого класу. Ще б пак! Один «Домінатор» замінює 4—5 «Нив», у стільки ж разів менше споживає пального й незрівнянно «бережливіший». У Балтському районі Одещини, приміром, для зіставлення на одне й те ж поле пустили «Домінатор» і «Ниву». Так от, перший комбайн намолотив з гектара 65 центнерів зерна пшениці, а другий — тільки 43. Куди поділася ота різниця в 22 центнери, тямущому пояснювати не треба: у полову, в стерню.

На перший порах декого виручив «Хаджибей» — акціонерне товариство, очолюване Володимиром Перчеклієм. Це воно знайшло німецькі фірми «Клаас» і «Шмідт-Анкум», які доправили до Причорномор'я шість «Домінаторів» — на випробування. Воно було більш ніж вдале. Водночас створили спільне підприємство «Оданк», засновниками якого стали «Хаджибей» і «Шмідт-Анкум». Почали надходити нові комбайни, три придбала Одеська міськрада, щоб передати в оренду СП «Оданк», — аби те допомагало хліборобам збирати врожай. Голова міськради Леонід Чернега визнав за потрібне таке втручання міста до справ сільських трудівників, адже одеситів годують вони. А водночас поставив питання: чи не краще було б оті комбайни не купувати, а виробляти в самій Одесі? Можливості для цього є, не менш складну техніку в місті випускають.

Повідомляємо подробиці

Довго не могли «зрозуміти» ідеї насамперед високопоставлені чиновники. Є, мовляв, давно протоптана стежка до Ростова. І ось, через багато місяців «ходіння по муках», бюрократичну стіну, здається, проломили.

Найпекучіша тепер проблема — фінансування проекту. Уряд, щоправда, зробив деякі поступки, аби «Оданк» міг заробляти валюту. Так, Держхарчопром зобов'язано цього року переробити належні СП 4 тисячі тонн зерна на спирт та реалізувати його за кордоном — ці валютні кошти підуть на виробництво комбайнів: А ще - бери, «Оданк», валютні кредити. Чим їх потім погашати? Передбачено квоти на експорт вітчизняної металопродукції — 20 тисяч тонн: звідси, отже, кошти й підуть на погашення отих кредитів. Від обкладення ввізним митом звільнено технологічне обладнання та комплектувальні вироби, що їх імпортуватимуть для комбайновиробництва. Замало? Що ж, ініціатива, як то кажуть, карається. Отож зумій, «Оданк», решту заробити сам.

І «Оданк» шукає, заробляє. Уже домовлено з Одеським автоскладальним заводом про площі, де збиратимуть комбайни. Таких машин уже цього року передбачають випустити 50, наступного — втричі більше, ще через рік — уже 500.

До речі, майбутній комбайн, можливо, назвуть якось інакше. Чому б, скажімо, не «Чорноморцем»? Адже він народжується тут, у Причорномор'ї, й на тутешніх полях насамперед буде «хрещений».

Трішки Фінляндії, трішки Америки...

Той, хто каже, що Україна пробиває «вікно в Європу» (і далі за моря-океани) через Одесу, не грішить, думається, проти істини. Ось вам тільки один красномовний факт: у Причорномор'ї нині діє третина усіх зареєстрованих у державі спільних українсько-іноземних підприємств.

І одне з них — українсько-фінська фірма «Оделл» (засновник з українського боку — завод «Одескабель»). Саме вона взялася усунути дефіцит у нашій країні такого ходового товару, як батарейки до радіоприймачів, ліхтариків, диктофонів, годинників. Виробництво такого профілю — поки що єдине в Україні.

Єдиним у своєму роді є й Одеський державний симфонічний оркестр завдяки тому, що диригує ним громадянин США Хобарт Ерл, якому не так давно присвоєно звання «Заслужений артист України». Кому ж, як не цьому оркестру було грати недавнього літнього дня, у зв'язку з відкриттям сезону, в кафе під відкритим небом під опереточною назвою «Орфеум», якщо кафе те замислив і створив на втіху одеситам американець Леонід Кучук?

На Пересипі — трішки Фінляндії, в центрі міста, біля театру оперети, — трішки Америки. А ще зустрінете в багатьох місцях Одеси трішки Греції й Болгарії, Китаю й Австралії, Ізраїлю й Німеччини, Японії й Італії... Та ні, всіх отих «трішки» не перелічити. І якщо їдуть до нас звідусіль люди, приживаються тут, щось корисне роблять — у підприємництві й бізнесі, в культурі, медицині, туризмі та інших сферах, — то це ж, погодьтеся, чудово!

На знімках: у цеху фірми «Одеселл»; Одеським державним симфонічним оркестром диригує американський маестро Хобарт Ерл, заслужений артист України.

Фото Олега ВЛАДИМИРСЬКОГО.

Знай наших!

Бокал шампанського не від Редерера

Аж ніяк, певно, не передбачав француз Генріх Редерер, коли засновував 1896 року завод шампанських вин в Одесі, що майже через сто літ це підприємство отак «посоромить» Францію — батьківщину ігристого диво- вина, назву якому дав тамтешній край виноградарства й виноробства Шампань. А сталося таке зовсім недавно в Мадриді, де Клуб лідерів торгівлі, до якого входять 112 країн світу, присуджував щорічні міжнародні призи за комерційний престиж. Так от, виноробам з Одеси було вручено такий приз саме за шампанське, а французькій фірмі — лиш за пляшки для такого вина.

Після того конфузу французи почали улещувати одеситів: може, поєднаємо наші виробництва — тоді успіх буде забезпечено будь-де. Та останні не поспішають відгукуватися: головне ж бо — не пляшка, а те, що в ній. А вміст традиційних пляшок, на яких написано «Ігристе» Одеса», і так нарозхват. Не тільки в Україні, а й у Франції, США, в інших країнах світу. Не випадково ж завод має 17 престижних нагород, більшість з яких — золоті медалі. На міжнародному конкурсі в Ялті, де брали участь науковці й виробники вин із Франції, Італії, Німеччини та інших винаробних країн, ігристе з Одеси одержало вищий бал, в Монреалі — Гран-прі. А тепер ось — Міжнародний приз за комерційний престиж. Що із цього виходить? А те, що, по-перше, незабаром емблема, яка його, той приз, відображатиме, з'явиться на пляшках з одеським ігристим; по-друге, інформацію про присудження призу було вміщено в міжнародному журналі «Світовий ринок». Отож, упевнені, після такої реклами не залежиться диво-вино і у вітчизняних пляшках.

«Посоромивши» Шампань, одесити не забувають свого первородства, на етикетках пляшок таки зазначають: «Завод заснований 1896 року російсько-французьким товариством». І коли через два роки відзначатимуть століття підприємства, то обов'язково запросять виноробів і з батьківщини шампанського — нащадків фірм Моет, Кліко, Редерер, які ще наприкінці XVII століття перші почали виробляти таке популярне нині у світі ігристе. І, піднявши бокали з шампанським, не забудуть нагадати, що виготовлено його в Одесі з кращих сортів винограду півдня України, а вип'ють за французьку Шампань. Без неї, можливо, не було б ні чудового пінястого напою, ні самого заводу, ні його високого престижу на світовому ринку.

Степан КИРИЛЯК, журналіст

ПІД ЗЕЛЕНОЮ ЛІХТАРНЕЮ

у буковинському містечку Вижниці, в гостинній родині Москвів, провела Леся Українка щасливі дні влітку 1901 року

Незабутні

Картина художника Івана Клеця (м. Чернівці) «Леся Українка й Ольга Кобилянська на перевалі Німчич».

Коли спускатися вниз, до Черемоша, затишною вижницькою вулицею Миру, то по праву руку на фасаді одного з досить оригінальних особняків можна прочитати на меморіальній табличці: «У цьому будинку в різні часи зупинялися відомі українські поети Леся Українка, Іван Франко і письменниця Ольга Кобилянська». Щоправда, уже давно назріла потреба відредагувати цей текст, написаний з оглядкою на оцінки і критерії радянського часу. На новій табличці мають з'явитись імена фольклориста й етнографа Климента Квітки, багатьох інших незабутніх письменників-просвітителів, що свого часу зупинялися в «Домі під зеленою ліхтарнею», яким знали тоді цей особняк вижн ани. Бо саме зелена ліхтарня світила н вивіскою, що запрошувала до господи А і Михайла Москвів-Голот, вихідців з-під Коломиї, добре знаних людей на Буковині та поза її межами. Уже самі високі вікна й двері, замки з кольорового металу, парадний вхід — усе це свідчило про те, що обійстя зводили талановиті майстри. Тут було затишне місце відпочинку, душевного спокою, спілкування з творчими добрими людьми за чашкою кави, чаркою рому. Охочі могли скористатися бібліотекою рідкісних книг.

Нині біля будинку, особливо в ці літні місяці, зупиняються групи туристів. І екскурсовод розповідають їм про те, що в ньому була крамниця (до речі, вона відкрита й тепер), а також кімната, де можна було переночувати, що сюди охоче їздили на гостину знані люди того часу. «Про Вижницю, певно, не каждий чував. А Вижниця — тож не дурниця», — писав Іван Франко під враженням від перебування у нашому місті. А втім, мало в кого з тих же туристів з'явилося бажання оглянути кімнати будинку, доторкнутися тих стін, що дихають минулим століттям, побачити предмети побуту, які ще збереглися і якими користувалися подружжя Анна і Михайло Москви-Голоти, сестра Анни — Катерина, котра також мешкала на цьому обійсті. Воно й зрозуміло. Адже нині тут живуть інші люди: начальник шляхово-експлутаційної дільниці № 697 В.Б.Пилип'юк, його дружина Зоя Євгенівна — історик за фахом, вихователька місцевої школи, їхній син Олександр. Але про родину Москвів вони багато дечого цікавого знають.

— Моя покійна мати Фрозина Пилип'юк походила з багатодітної сім'ї, — розповідає Володимир Богданович. — У родині було дев'ятеро братів і сестер. Жили вони в селі Багна. Мама була прислугою у Москвів, перейнявши ці обов'язки від своєї сестри Василини, котра свого часу доробилася тут до власної хати, яку купила в Солонці, і почала самостійно господарювати. Так склалися обставини, що ми разом з дружиною доглядали прийомну дочку Анни — Галину, яку господарі вдочерили вже по тому, як у них гостила Леся Українка, інші письменники. Галина Москва померла 11 листопада 1988 року в похилому віці, передавши цей будинок нам у спадщину.

Господар пропонує оглянути помешкання. На кожній старовинній речі бачиш почерк справжнього майстра — так усе зроблено добротно і красиво. На кухні на видноті стоїть порожня пляшка. На оригінальній етикетці із зображенням довколишніх краєвидів друкарським способом набрано слова: «А.Москва. Вижниця над Черемошем. Рум Ямайка».

— Таких пляшок у підвалі є багато, — продовжує В.Пилип'юк. — Анна й Михайло Москви були відомими торговцями. Галина Іванівна розповідала нам, що різні напої, конфіті, консерви, цитрусові, інші делікатеси їм за домовленістю надсилали залізницею із Відня.

Беру в руки своєрідної конфігурації пляшку і уявно лину в ті далекі часи. Не знаю чому, але спало на думку, що, можливо, саме з цієї пляшки наливали у кришталеву чарку пахучий ром, який за цікавими бесідами пригублював сам Іван Франко.

Ось журнальний столик з різьбленими горіховими ніжками. Мабуть, потрібно мати неабиякий хист, щоб скріпити частини столика з допомогою дерев'яної різьби. Привертають увагу три великі рамки до картин, інкрустовані бісером. Щоправда, колишніх картин не збереглося, але в старовинних рамках є вже нові,написані місцевим художником В.Жаворонковим.

Великий передпокій. Кахельна грубка тих часів. Ніде ані тріщинки, хоча стоїть вік, а може, й більше. При вечірньому світлі грубка тих часів так і сяє перламутровим блиском. Угорі вона обрамлена австрійською короною, викладеною з кахлю. Це ж треба вміти таке вимурувати!

Зручне м'яке велике крісло, що складається на невеличкий диван. Кажуть, що саме на ньому полюбляли відпочивати дві великі дочки українського народу — Леся Українка й Ольга Кобилянська, коли гостювали порізно у господині цього дому.

Постає запитання: як Леся Українка потрапила до Вижниці в 1901 році і гостювала в Москвів? Вона, як відомо, тяжко хворіла і за порадою лікаря вирішила їхати в гірський Буркут, у санаторій. Для хворої жінки дуже важкі були ці переїзди, і вона наперед визначила, де можна буде їй зупинитися на перепочинок. Своїй сестрі О.Косач 16 червня 1901 року Леся пише з Кімполунгу (Румунія), «...що до Вижниці двинусь (то недалеко і там має бути дуже гарно)».

А перед тим — короткий перепочинок у Чернівцях, зустріч з Ольгою Кобилянською. Потім Леся Українка їде до Вижниці, зупиняється у затишному будинку пана Москви, де чекає на звістку про вільне місце в Буркуті.

Подорож дуже стомила письменницю, але, незважаючи на це, вона з паном Климентом Квіткою пішла вздовж гірського потоку — правої притоки Черемоша — догори і дійшла до приміського села Виженки. Мальовничі місцеві краєвиди вабили обох. Зустрічалися з простими людьми, уважно вислуховували їхні розмови-сповіді, допомагали порадами.

Трохи раніше в листах сестра пропонувала їй допомогу, але Леся відповідає з Вижниці: «...Помагати мені властиво нема в чому, почуваюся я настільки здоровою, що скрізь у всьому даю раду сама». Ось як позитивно впливав карпатський клімат на самопочуття поетки.

Леся Українка планувала провести у містечку над Черемошем 2–3 дні, але залишалася тут на значно більший час. Уже діставшись Буркута, все ще перебувала під враженням від побаченого на берегах Черемоша. З цікавістю читаємо в її листі: «...Робили ми чимало походів, раз заїхали високо на гору Німчич і побачили звідти при заході сонця таке гарне і срібне, як мрія, — кажуть, що зветься Розтоки, але я думаю, що то ніяк не зветься і що його вже там нема, бо щось такого може показатись тільки раз і зникнути, а вже якби хто вдруге хотів те саме побачити, то не знайшов би».

Саме Анні Москві адресовані слова вірша-експромту Лесі, який вона написала, уже прощаючись з господарями, з Вижницею. Фіакр чекав на вулиці, а вона погожого надвечір'я 21 серпня 1901 року написала на прощання:

В інші гори я полину,
Але спогад не покину
По зеленій Буковині,
По привітній господині.

Заглянули ми з господарем і до підвалів. Що це? Три величезні кімнати з напівкруглою стелею. Є тут старі дубові бочки, інкрустована скриня, збереглося багато пляшок тих часів. Підлога підвалу змурована з твердого каменю.

— Маю задум усі ці підвальні приміщення реконструювати під бар, — продовжує розмову Володимир Іванович. — Уже знайшлися спонсори, котрі готові допомогти. Навіть відновити вивіску при в'їзді на подвір'я, де під дахом зупинялися фіакри. У барі можна буде готувати якісь фірмові страви. Думаю, що це сподобається відвідувачам. А місця, як самі бачите, тут є досить.

Люди і предмети. Як багато можуть сказати останні, яку уяву розбудити. Здавалося, зараз з якоїсь кімнати вийде нам назустріч гостинний господар Михайло Москва-Голота. У модному френчі, з акуратно зав'язаною краваткою, підстриженими сивими вусами, доброзичливим поглядом (т ким бачив його на фотографії, яка зберег лася) і запропонує нам чашку кави, викличе на щиру розмову. Мені так і хотілося сказати: «Добрий день вам, пане Москво! Як ся маєте?» Колишні господарі в усьому ще присутні тут, хоч їх давно уже немає в живих. Михайло Москва помер у 1942, Анна — в 1949, а її сестра Катерина — у 1953 році. І тепер на Вижницькому кладовищі можна побачити гробовець Москвів-Голот, вихідців з Галичини, високоосвічених людей свого часу.

До речі, про те, хто ще, окрім уже відомих письменників, видатних діячів того часу бував тут, можна дізнатися з сімейного альбому, який вели Москви і який зберігається сьогодні в Інституті літератури Академії наук України. Є там відгуки гостей, котрі відвідували господу. Той альбом з автографом Лесі Українки за часів румунської окупації переховували під дубовою підлогою, щоб не дістався жандармам, щоб не знищили його. А вже за радянського часу український письменник Дмитро Косарик, побувавши у Вижниці, передав альбом до Києва.

То, може, ліпше повернути його знову на Буковину?

Чернівецька область.

Людмила БАРАНЕВИЧ, «Голос України»

«ПРОЕКТ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА»,

або В якому віці думати, що таке свобода?

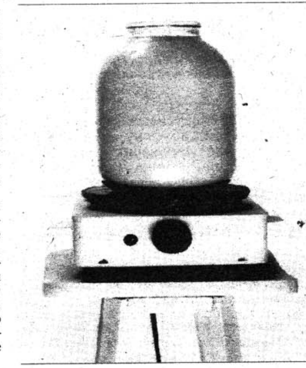
А почалося все з того, що на мій робочий стіл лягло запрошення, видруковане на дорогому папері й з поліграфічною вишуканістю, гідною хіба що царственної особи. Хто від такого запрошення відмовиться? І текст на блискучому із синюватим відблиском аркуші інтригував незвичністю: «Міжнародний Фонд Мазоха (є такий справді у Львові на честь письменника Мазоха, який народився і жив деякий час у цьому місті — Л. Б.) має честь запросити Вас на презентацію проекту Ігоря Подольчака та Ігоря Дюрича «Мавзолей для Президента». Відбутися усе це мало в Державному музеї українського образотворчого мистецтва в Києві.

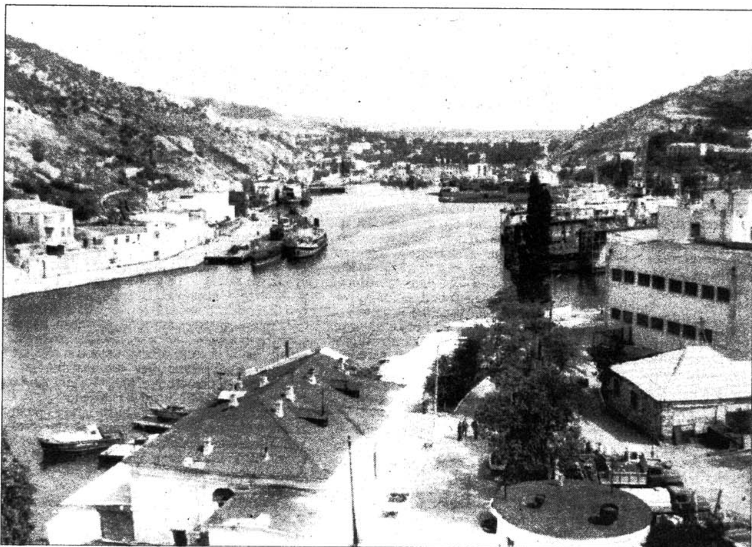
І вудбулося. Тільки не в самому музеї, а на його сходинках, тобто надворі... І проект мавзолею як такого — це не мавзолей... А хочеться, правда, дуже хочеться знати, що ж це насправді? Ну то прочитайте. Даю цитатку із запрошення: «Проект «Мавзолей для Президента» являє собою дослід гіперконтекстуального мистецтва та є своєрідною діалогічною антитезою програми «Art in Space». Щодо самої програми «Art in Space», у вас теж можуть виникнути запитання, як, власне, і в мене вони з'явилися. Так от, програма ставить витвір мистецтва у порожній простір, як це було на сходинках музею, а сам витвір мистецтва — трилітрова банка із смальцем, у якому смачно застигли вишкварки. Усе було справжнім — і банка, і смалець, і вишкварки, й навіть підставка у вигляді табурета, а також електроплитка (теж справжня). А щоб глядач міг переконатися, що все це і є проект мавзолею для Президента, то він повинен довіритися цій ну просто-таки дивовижній банці, щойно від бабусі, у дворі якої закололи свинюшку. Й тут спрацьовує «Art in Space», який виводить оцю банку, тобто «твір мистецтва» у той самий «порожній простір» і надає йому можливість — знову цитатка: «... організувати цей простір у відповідності з власним внутрішнім алгоритмом поза впливами контекстуальної какофонії культурного середовища»... Правда, кожне окремо взяте слово, як і в попередній цитаті, ніби дуже знайоме, особливо для тих, у кого диплом про закінчення технічного вузу? Словом, ви зрозуміли? І я також...

А все одно було дуже весело. Директор музею чесно не міг зрозуміти, чому саме цю ризиковану презентацію треба проводити всередині музею. А напроча елегантний, у вечірньому костюмі від... (важко сказати, хто із вітчизняних кравців уміє так класно шити костюми) Ігор Подольчак, хоч і дуже виховано, толерантно, але напористо наполягав на тому, щоб усе відбулося саме в музеї. Маленьке непорозуміння між паном директором та паном Ігорем проходило у тих світських тонах, що можуть справді згаснути будь-якої миті. Були вони оточені потужним кільцем журналістської братії, яка зроду нічого подібного не чула й не бачила. Аж поки в тих же тонах пан директор не обмовився, що він з такою ж ретельністю й з таким же задоволенням оберігатиме картини самого пана Ігоря, коли вони будуть виставлені в музеї, як зараз оці двері від нього.

Усі друзі пана Ігоря (з іншим Ігорем мені якось не вдалося поговорити) з радістю потусувалися на сходинках... Потім, коли все скінчилося, а були й промови, вони, друзі, сіли на тих сходинках, поряд із скульптурами левів, й дуже мило, жваво обговорювали все, що відчули й побачили.

Вони, вільні художники, — за свободу, принесену творчим натхненням. Саме цього чудового творчого натхнення вони й побажали Президенту своїм проектом. А коли іще робити побажання, як не в молодості!

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, «Голос України»;
Андрій КОТЛЯРЧУК (фото).

І Херсонес як віно для візантійської царівни

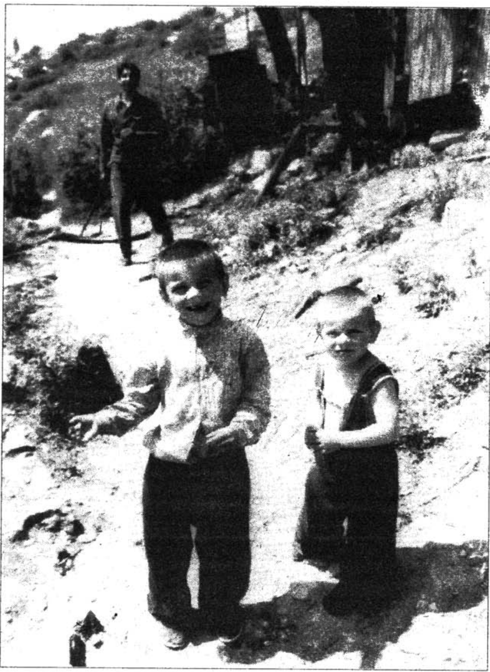

Якби це каміння могло заговорити, то неодмінно згадало б піврічну облогу Херсонеса-Корсуня (у межах сучасного Севастополя) в 987 році військом Київського князя Володимира. І те, як одна з найбільших візантійських колоній на Чорноморському узбережжі здалася на ласку наших далеких предків. Деякі історики припускають, що саме в Криму, у Херсонесі, Володимир прийняв хрещення, а вже потім приніс нову віру підданим. Щоправда, великий Київський князь там довго не затримався, хоча міг зробити над морем міцний оборонний південний форпост Київської держави. Завойований Херсонес він повернув візантійським імператорам-царям Василю й Костянтину за їхню сестру-красуню Анну, яку взяв собі за дружину. Отак княжа любов виявилася сильнішою за державні інтереси. По суті, тодішні повелителі Візантії одержали назад втрачену колонію як весільне віно за сестру від свого недавнього ворога.

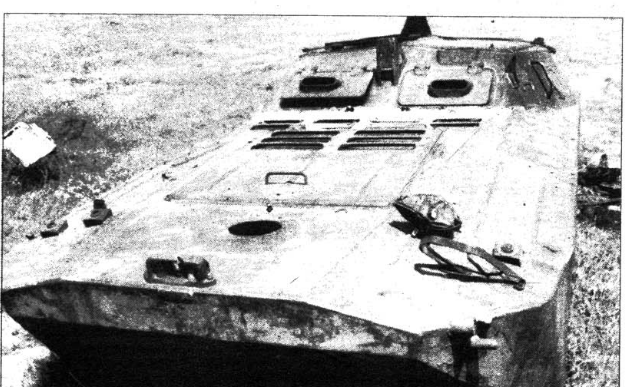
Що й казати, вміли робити лицарські жести наші далекі предки. Та чи легше нам сьогодні від того? Як і цій уже немолодій жінці, що обернула на парник веранду свого будинку, бо їсти завжди хочеться. Як і цим татарчатам, яким випало щастя народитися вже не в долинах Киргизстану чи під Карагандою, а на рідній землі. Так кажуть дітям їхні батьки, так воно насправді і є, а наші сусіди продовжують твердити, що Крим — «это исконно русская земля».

Та хоч би як там було, Крим вабить-зове усіх своїми горами, кипарисами, пам'ятками історії і пляжами.

Особливо тепер — посеред літа.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, «Голос України»

НАШ ДУХ НА РІДНІЙ — НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ...

Здається, крига скресла, хоча й гострих кутів не бракує

Кореспонденція з Польщі

Об'єднання українців у Польщі, товариство «Український Народний Дім» у Перемишлі за співучастю товариства «Перемищика» в Торонто і «Надсяння» зі Львова поставили собі за мету перегорнути сторінки історії Перемиського краю — етнічних українських земель — у сучасному суспільно-політичному контексті. У Перемишлі відбувся всесвітній з'їзд вихідців із цих земель. У 1944—1947 роках українців було депортовано з рідних місць (близько півмільйона). Наближається трагічна дата, б'ють дзвони пам'яті...

Зустріч перемишлян розпочалася Службою Божою. Владика Перемиської єпархії Української греко-католицької церкви закликав учасників з'їзду будувати духовний, душевний Перемишль. Ця настанова задала тон усім зустрічам, науковій конференції «Перемишль і Перемиська земля протягом віків», що її організувало відроджене нещодавно в Польщі Наукове товариство імені Шевченка. Чи не вперше на високому науковому рівні було розставлено історичні і політичні акценти на проблемі Перемишля як форпосту українства, що має і славне минуле, і цілком реальні перспективи майбутнього розвитку.

Теми наукових доповідей, що їх зробили вчені України, Польщі, Канади, доволі промовисті: «Суспільство Перемищини кінця XVIII — першої половини XIX століття» (Степан Заброварний, Щецін), «Перемишль і «Руська трійця» в національному відродженні» (Володимир Мокрий, Краків), «Українське підпілля на Перемищині» (Петро Потічний, Торонто), «Депортація українського населення з Перемищини у 1944—1947 рр.» (Галина Ширба, Львів). Теми багатьох доповідей у контексті міждержавних стосунків, як бачимо, дражливі, та шляхи пошуку істини й пошуку злагоди перетнулися, і високий рівень наукових досліджень та високий організаційний рівень з'їзду стали надійним підгрунтям взаємної толерантності сторін.

Просвітницька діяльність УГКЦ та виховання в українських родинах століттями були основою формування державотворчого мислення перемишлян. Ще в першій половині XIX століття єпископ Михайло Левицький, який працював над розвитком національного шкільництва, закликав духовенство і владу до створення підручників. Протягом 1817—1821 років митрополит Іван Могильницький написав і видав кілька підручників українською мовою. Єпископ Іван Снігурський був автором українських граматик (нині одна з вулиць Перемишля названа його ім'ям). Потяг до державотворчого мислення і державотворчих процесів, наголошували на конференції, тут не обривався ніколи — навіть за найчорніших періодів історії.

— Здавалося, скажені вітри історії все знесуть, але український Перемишль є і буде, коли будуть вільна Україна і вільна Польща, — привітав учасників з'їзду голова товариства «Україна» поет Іван Драч.

«Скажених вітрів» на цих землях було аж надто. Учасники з'їзду провели велелюдний похід до села Пикуличі, де біля пам'ятника українським воякам відбулася панахида, виступили Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща Геннадій Удовенко, президент Світового конгресу українців доктор Дмитро Ціпивник, голова Світової федерації українських жіночих організацій Оксана Соколик.

1920-го року в Пикуличах був табір для інтернованих вояків УНР та УГА. Від жахливих умов утримання (тиф, голод) більш як дві тисячі їх загинуло. 1925-го року українська громада встановила на військовому цвинтарі пам'ятник-хрест за проектом відомої української художниці Олени Кульчицької. Щороку, в другу неділю після Трійці, сюди приходили з навколишніх сіл українці вклонитися пам'яті загиблих героїв. У 60-і роки цвинтар сплюндрували, могили знищили. Лише 1990-го року тут знову насипали пагорб і встановили на ньому відновлений хрест. Того ж року львівське товариство «Надсяння» вмонтувало в пам'ятник бронзову таблицю з написом «Борцям за волю України».

Вітаючи учасників з'їзду, перемиський воєвода Зігмунд Цюпінський відзначив, що нині україно-польські стосунки дуже добрі. На думку голови товариства «Надсяння» Володимира Середи, місцева влада усвідомлює українські реалії на цій землі. Здається, крига скресла, хоча й гострих кутів не бракує.

Одним із джерел українства в Перемишлі є школа імені Маркіяна Шашкевича. Вихованці-«шашкевичівки» показали учасникам з'їзду таке суцвіття талантів, що досвід тамтешніх педагогів не гріх було б запозичити й на «материку». Ми досі належно не оцінили подвигу української діаспори, яка зберегла від знищення й забуття цілі пласти культури і продовжує це робити, але...

У розмові із завідувачем кафедри україністики Ягеллонського університету (Краків) доктором Володимиром Мокрим я відчула гірку нотку. Він зауважив, що Україні, здається, не потрібно те, що він робить як голова культурологічної фундації імені Святого Володимира — Хрестителя Київської Русі. Один із політичних діячів у Львові колись йому сказав, що, мовляв, українські домашні проблеми значно важливіші. Але ж домом для значної частини українців стали і чужинецькі землі. Свого часу Володимир Мокрий як посол польського сейму підняв з допомогою прогресивної польської інтелігенції проблему акції «Вісла». Третього серпня 1990-го року сейм прийняв ухвалу, якою засудив цю акцію — і в політичному, і морально-етичному аспектах. Володимир Мокрий і сам є однією з численних жертв акції «Вісла», проте вважає, що нині не варто надто зосереджуватися на комплексах взаємних кривд двох народів. Його хвилює те, що Україна недостатньо дбає про власний міжнародний престиж, а він, престиж, на думку Володимира Мокрого, почав падати.

Один із маршрутів учасників з'їзду проліг до села Млини, де жив і похований композитор Михайло Вербицький — автор музики гімну «Ще не вмерла Україна». Тут сільський священик служив Богу, Україні й Вічності. Його особисте життя склалося трагічно: двічі овдовів і 1870 року переступив поріг небуття самотнім. Від 1990-го року гімн «Ще не вмерла Україна» співають і біля могили видатного сина України.

Насамкінець — про один прикрий штрих із сьогодення стародавнього княжого міста Перемишля. 981-го року Київський князь Володимир Великий здійснив похід на ці землі. Казна-чим «завинив» перед християнами Перемишля князь, але пам'ятники Володимиру й Ользі, що стояли свого часу біля греко-католицького храму, сьогодні забиті дошками і на ці пам'ятники можна подивитися лише в шпарину.

Та попри всі гострі кути українська громада настроєна оптимістично: «Перемишль є і буде український, коли будуть вільна Україна й вільна Польща»...

Львів — Перемишль — Львів.

Перша найдавніша професія у виконанні гастролерок з СНД

Дайджест

У Лімасолі, курортній столиці Кіпру, на майдані Херона вдень нещадно пряжить сонце. З вечірньою прохолодою доволі сумовитий зовні майдан проявляє перші ознаки життя — біля непоказних будівель починає збиратися купками народ. Переважно це молоді хлопці, які неквапливо походжають уздовж вітрин дивних на вигляд закладів, гордо іменованих на французький зразок «кабаре».

А ночами розпочинається головне дійство — запалюються різнокольорові вогні сліпучих реклам, освітлюючи афіші переважно однакового змісту: «Тільки сьогодні, тільки у нас. Кращий на Кіпрі кордебалет».

Заклики неонових реклам — одна з тих обов'язкових умовностей, на котрі таке багате нічне життя Кіпру. Хоча й Захід, а все ж таки багато в чому й Схід. І ті, хто прийшов пізно ввечері на лімасольську «плас Пігаль», не розраховують побачити тут вистави на рівні знаменитого кабаре «Мулен Руж». Танцівниці, скажемо прямо, тут вельми посередні. Сюди переважно приходять заможні кіпріоти та гості острова по інший товар, котрий всюди і в усі часи був, є й буде в ціні.

А що про будинки розпусти на Кіпрі немає й згадки, і навіть саме слово «проституція» відсутнє в місцевому лексиконі, підприємливі й досить ортодоксальні в побуті кіпріоти вигадали цілком пуританські відповідники цих понять — «кабаре» й «танцівниці». Втім, задля справедливості треба відзначити, що не всі танцівниці є водночас і жриці кохання. Але це рідкісні винятки, що підтверджують, як звичайно, правило.

Останнім часом особливим успіхом на Кіпрі користуються гастролерки з Росії, України, Білорусі та інших республік СНД. Останніми роками наші одноплемінниці досить впевнено оволоділи цією галуззю кіпрського ринку і зарекомендували себе з кращого боку. Бувають моменти, коли на «рашен герлз» буквально вишикуються черги, хоча тим же часом простоюють незатребуваними їхні товарки з інших країн. А вибір тут справді широкий — представлено практично всю колишню соціалістичну співдружність і країни Південно-Східної Азії.

Сьогодні в різноманітних кабаре на площі Херона працюють близько двох десятків наших дівчат. Серед них — двадцятирічна харків'янка Таня К. Симпатична, довгонога блондинка, студентка-заочниця. Непогано володіє англійською. У дитинстві навчалася в хореографічному училищі й цього цілком вистачає для того, щоб відтворювати на сцені рухи, що лише приблизно нагадують танок.

«Яким вітром занесло до цих країв?» — запитую Таню.

«Ходовим», — відповідає Таня весело і далі цілком серйозно запитує: «А ти бував колись у Харкові?» Я чесно зізнаюся, що не мав щастя вшанувати своєю присутністю це славне місто. Але чудово розумію, що хоче сказати своїм запитанням Таня. Вона, як тисячі інших її «колег», розсипаних всім світом, втекла від нудного життя, від постійних фінансових негараздів, від «совкового жлобства». Важко сказати, чи знайшла вона тут те, про що мріяла, але має вигляд цілком задоволеної.

«Ти не думай, я ні про що не жалкую і зовсім не комплексую. Річ не лише в грошах, хоча й це дуже важливо. Мені просто подобається таке життя. Воно дає мені задоволення», — попереджає дівчина.

Я й не думаю, й на здоров'я. Колгосп, як кажуть в Одесі, — справа добровільна.

Стосовно ж того, що мене цікавить, Таня розповідає досить детально. За її словами, процес «найняття» дівчат у кабаре відбувається в такий спосіб. Клієнт, як правило, замовляє пляшку шампанського, що коштує в цьому закладі близько 80 фунтів (приблизно 160 доларів). Потім господар закладу пропонує клієнтові вільну дівчину на вибір. Коли клієнт погоджується, замовляє другу пляшку. Це означає, що дівчина його. Але при цьому дівчата стараються розкрутити клієнтів на максимальну кількість будь-якого питва — навіть банка «кока-коли» коштує тут, як добре віскі, — близько 10 фунтів.

Природно, роблять це дівчата небезкорисливо. З кожної придбаної пляшки чи банки у них залишається близько тридцяти відсотків суми. Решта йде господарю закладу.

Треба сказати, що такими трудами «танцівниці» вельми непогано заробляють. Буває, що за місяць вдається накопичити близько 1,5 тисячі доларів. Правда, й витрати істотні — житло, харчування, косметика. Та все одно, справа досить прибуткова.

Часто трапляється, що з послуг співвітчизниць користуються й наші нововиявлені бізнесмени, які ведуть справи на Кіпрі. Загалом російських дівчат використовують для «підстави» закордонним партнерам, ласим до слов'янської краси. Заміські пікніки з «рашен герлз» значно прискорюють розв'язання юридичних і фінансових проблем.

При цьому клієнти не скаржаться, впевнені, що видатки з лишком окупляться. Звичайно за добу такої роботи дівчатам перепадає по 250 фунтів. Приблизно стільки ж припадає й господарю дівчат. Як правило, всі сторони залишаються задоволені подібними оборудками.

«Можна, звичайно, працювати й самій, але це небезпечно. Є шанс вскочити в халепу», — стверджує Таня. За її словами, поодинці більше працюють азіатки та румунки.

В основному вони пов'язані з таксистами й нічними портьє в туристичних готелях. Подібний сервіс коштує за ніч від 50 до 70 фунтів, та якість пропонованого «товару», як правило, значно поступається пропонованому в кабаре. Та й гарантій взаємної безпеки значно менше — за такого розкладу партнери просто можуть «кинути» одне одного.

Таке з нашими недосвідченими співвітчизниками і співвітчизницями на Кіпрі вже було не раз. Утім, дівчата запевняють, що з точки зору професійної безпеки Кіпр з найблагополучніших країн.

Тут практично не буває випадків побиття дівчат або знущання з них. Не кажучи вже про вбивства. Подруга Тані, 19-річна Ніна В., незважаючи на свій юний вік, має вже багатий досвід, напрацьований в різних країнах Європи та Азії, і тому може зіставляти.

Шістнадцяти років Ніна залишила свій рідний похмурий Магнітогорськ і опинилася в Болгарії, котра є фактично перевалочним пунктом «живого товару» з Росії до країн Європи та Близького Сходу. Побувавши в багатьох країнах, вона дійшла висновку, що найкраще їй працюється на Кіпрі. Вона перебуває тут уже більш як чотири місяці, що є її особистим рекордом.

Тоненьким, майже дитячим меланхолійним голосочком вона розповідає історію про те, як якийсь маніяк ледве не викинув її з вікна одинадцятого поверху стамбульського готелю «Мармара».

«Взагалі, Туреччина — найнебезпечніша країна для нас, — запевняє Ніна. — Постійно наражаєшся на всіляких збочників і маніяків. Б'ють дуже часто, іноді без усякої причини, не платять за послуги, а коли й платять, то копійки. Нервує все це. Тут — зовсім інша річ».

За майбутнє дівчата поки що не замислюються. Запевняють, що в їхні роки так і треба жити — весело, на всю котушку. А щодо створення сім'ї тощо, вважають, що з тим можна й зачекати. Однак, як зізналася в пориві відвертості Таня, кожна з дівчат потай мріє сподобатися багатому іноземцеві, вискочити за нього заміж і безтурботно жити за морями-океанами щонайдалі від нелюбої батьківщини.

Важко сказати, скільки таких Тань і Нін розвіяло світами в пошуках «красивого життя». Ніхто такої статистики не провадить, хоча люди, причетні до секс-бізнесу, запевняють, що рахунок пішов на тисячі. І є всі підстави припускати, що цей потік зростатиме, приносячи непоганий прибуток організаторам цього бізнесу, а також численній армії сутенерів, власників будинків розпусти і всіляких кабаре в найрізноманітніших країнах на всіх континентах.

Друга година ночі. Веселе життя в кабаре на майдані Херона в Лімасолі підходить до своєї кульмінації. До парадних дверей закладів раз у раз під'їжджають автомобілі з клієнтами. Чимало дівчат вже знайшло роботу на цю ніч. Решта — в інтенсивних пошуках. Господар закладу — пристаркуватий, напомаджений і розфарбований суб'єкт, схожий до негідника з оперети, зустрічає чергового клієнта, судячи з вигляду, багатого араба. Після нетривалих переговорів господар підкликає до столика клієнта Ніну. Дівчина, задоволена, відходить від стойки бару — заробіток на цю ніч їй забезпечено.

Ми з Танею продовжуємо розмову, що плавно переходить у «світські балачки» ні про що. Мою цікавість задоволено. Раптом вона уриває на півслові і цілком серйозно каже: «Слухай, а тут і хлопці наші непогано заробляють. Я знаю одного з Москви. Він обслуговує багатих підтоптаних туристок із Заходу. Машину добру вже придбав. Може спробуєш?»

Бесік УРІГАШВІЛІ.
(«Известия» від 29 червня 1994 р.).

Нікосія — Лімасол.

Віктор СКОМОРОХА,
член Верховного суду України

КАЇН

Доля двох синів Лідії Йосипівни К., мешканки села Волиця-Керекешина, що на Хмельниччині, не могла приснитися жінці навіть у найжахливішому сні

Коли молодший син Олег, що мешкав з матір'ю, отримав з Донецької області від старшого брата Василя телеграму з пропозицією приїхати з грошима викупити підшуканого для нього автомобіля, материнське серце тривожно закалатало. Одразу згадала, що старший син уже три роки ніде не працює, пиячить, не повертає молодшому позичених 15 тисяч карбованців. Згадала, що й напередодні Василь кликав Олега приїхати по машину, але вона відрадила його, бо не вірила у щирість старшого сина.

Матір підтримали донька й зять. Та після телефонної розмови з братом молодший таки зважився їхати на Донбас. Василь умів убалакати будь-кого.

Щоправда, Олег, беручи в дорогу чималу суму грошей, попрохав поїхати з ним свого знайомого Олексія Б.

Вилетіли літаком з Хмельницького у день поминок за покійним батьком. Наостанок Олег забіг до дівчини, з якою днями мали заручитися, і пообіцяв повернутися з обручками й на імпортному автомобілі.

Проте обіцяного телефонного дзвінка мати й наречена не дочекались ні того дня, ні наступного, ні через тиждень. Не було вісточки й від старшого сина. Залишилась без відповіді і телеграма сестри. Лише згодом з Донбасу надійшла дивна телеграма, з якої довідалися, що Олег з Олексієм начебто виїхали до ...Москви.

Дивна тому, що Олексій залишив удома дружину, котра з дня на день мала народити дитину, а Олега чекали весільні клопоти.

...Тим часом на Донбасі поява молодшого брата сплутала всі карти Василя. Пославшись на необхідність дістати десь горілки, він надовго зник з дому. Повернувся напідпитку на вантажівці, якою керував Володимир Вихорчук, водій місцевого колгоспу, теж пияк, котрий не мав постійної сім'ї, ночував, де звалить оковита. Василь розшукав його на роботі і повідав про приїзд брата, який вимагав повернути борг.

— Треба їх убити! — закінчив свій монолог Василь.

Вихорчук не заперечував. Спекотливого літнього дня вони гасали на самоскиді селищем у пошуках рушниці, дивуючи односельців непереборним бажанням вполювати зайців. Безплідні пошуки закінчилися пиятикою. Підпилий Василь запропонував вивезти брата за село на ставок нібито для оглядин автомобіля і вбити його сокирою.

Головну роль Василь узяв на себе, бо спільник проявив легкодухість. Він лише зімітував поломку автомобіля, ввімкнувши противикрадальний пристрій, і запропонував жертві тримати бензопровід. Підступних братових ударів сокирою по голові Олег не чекав. Як підкошений колосок, він упав на землю, поливаючи її безвинною кров'ю. Підсвідомо намагався підвестись.

— Він устає! — просичав спільник і прикінчив хлопця трьома ударами ножа в груди. Затягнувши тіло у лісосмугу, убивці подалися за наступною жертвою.

Намагаючись пов'язати спільника кров'ю, братовбивця запропонував орудувати сокирою Вихорчуку.

Вдома вбивці випили з майбутньою жертвою по чарці, повідомили, що Олег чекає на ставку.

Цього разу автомобіль «вийшов з ладу" за кілька кроків від місця попередньої зупинки. Знову жертва тримала бензопровід і знову було два удари сокирою в голову. Потерпілий лише встиг зойкнути: «Не бий!..". Його прибирав з дороги Вихорчук. Він же наступного дня запропонував спільникові закопати трупи. Засипаючи їх наспіх землею, не погидували зняти пояс, гаманець, годинник. А вдома Василь прибрав до рук ще й гроші брата, з них дві тисячі виділив спільникові — по тисячі за душу.

Майже рік таємниця зникнення Олекси й Олега обростала чутками. Та тільки сліпий не помічав, що Василь після зникнення брата ще більше пиячив, придбав автомобіль (де гроші брав?). Більше того, друзі-пияки неодноразово чули від п'яного Василя зізнання у вбивстві спільно з Вихорчуком Олексія й Олега. Але, як показали потім на слідстві, сприйняли це за п'яні теревені, «чортики" од горілки, а появу грошей — за «вміння крутитися".

Братовбивця і справді «крутився" — поїхав додому до матері і, посилаючись на прохання брата (вже ним убитого!), забрав його шкіряну куртку, взуття та інші речі. Далі «докрутився" до крадіжок особистого майна громадян, для чого зорганізував злочинну групу, до якої залучив раніше тричі засуджуваного Кушнарьова, студента аграрного університету Хонахбеєва та водія однієї з «фірм" Єршова.

Але ж крім жертв і друзяк-пияків на цьому білому світі була ще й мати, якій він так і не зміг глянути у вічі, хоча й теревенив безупину, що вживає заходів для розшуків брата (із заявою до міліції про зникнення Олега він звернувся аж мало не через три місяці).

Матері братовбивця вготував найстрашнішу кару — втрату одразу двох синів. Донецький обласний суд засудив Василя К. та Вихорчука до виняткової міри покарання — страти.

Перед судом і суспільством знову постало питання про доцільність виняткової міри покарання. Цього разу його поставила нещасна мати. Вона посилалась на незмірність свого горя, невигойний материнський біль і на несилу перед Богом і людьми судити живого сина, а тим більше говорити будь-що зле про покійного. Трагедія обірвала життя одного сина і карала смертю другого. Мати благально пояснювала Феміді, що думка про живого сина, нехай навіть на довгі роки ізольованого від суспільства, підтримуватиме її у житті і прохала замінити страту позбавленням волі...

Касаційна інстанція Верховного суду України залишила вирок без змін.

Безліч публікацій у газетах-журналах, тисячі художніх творів присвячено Куликовській битві 1380 року, яка стала початком визволення Московського князівства від монголо-татарського іга. Цілковите визволення настало аж через сто років.

А що знаємо ми, українці, про битву, яка відбувалася на 18 років раніше і визволила українців та білорусів на 118 років раніше, ніж Московське князівство, з монголо-татарської неволі? Спитайте про це хоча б своїх знайомих і ви неодмінно переконаєтеся у тому, що вони взагалі про таку битву нічого не чули. А коли і чули, то у викривленому світлі.

Прочитайте історичні твори відомих російських і українських істориків — Карамзіна, Бантиш-Каменського, Соловйова, Ключевського, Костомарова — і дізнаєтесь про одне і те ж: у 1363 році військо під проводом Ольгерда розгромило на Поділлі, на річці Синя Вода, трьох татарських ханів — Котлобуга, Качибея і Дмитрія. Але ні на Поділлі, ні на всій Україні нема річки Синя Вода...

Та є річка Синюха в Кіровоградській області, яку і вважали Синьою Водою, і відповідно теперішню Кіровоградщину — місцем битви Ольгерда з татарами.

Наш славетний український історик і перший Президент України Михайло Грушевський у ранніх своїх працях також схилявся до думки, що річка Синюха і є та сама Синя Вода. Та у пізнішій своїй багатотомній праці «Історія України-Руси» змінив думку: «На московській карті XVI століття воно дійсно зветься Синьою Водою. Але є ще й інша Синя Вода, теперішня Снивода на пограниччі Київщини, Волині і Поділля, «при шляху татарськім».

Хоча із битвою на річці Синя Вода пов'язане визволення Поділля, мені здавалося б правдоподібним, що битва з татарами сталася таки на Сниводі.

Анатолій ГОДЗИК, краєзнавець

ЧОРНА РІЛЛЯ ІЗЗОРАНА, БІЛИМ ТІЛОМ ЗВОЛОЧЕНА...

на Павлівському полі, на лівому березі Сниводи, де українсько-білорусько-литовське військо на чолі з князем Ольгердом у 1362 році вщент розгромило монголо-татарських поневолювачів. До відомої нам Куликовської битви залишалося ще 18 років.

«Там же царків їх... забито»

Літописець литовський і жмудський, який залишив нам опис цієї битви, вказує однозначно: саме на Поділлі сталася велика перемога.

Вважаю, що знаменита Синя Вода знаходиться на Поділлі — це невеличка річка довжиною 58 кілометрів — Снивода. Враховуючи таку звукову близькість слів — Снивода і Синя Вода, — зможемо зрозуміти помилку першого літописця.

Нема нічого дивного в тому, що про неї великі російські історики Карамзін, Соловйов, Ключевський могли не знати. Тим більше, що їм була відома значно більша річка Синюха з подібною назвою.

Втім, припустимо і те, що протягом певного часу назва річки могла дещо змінитись.

Опис битви залишив нам літописець (подаю у викладі зі старослов'янської мови): «Коли прийшли до Синьої Води, указалася їм у полі велика орда з трьома царками — Котлобугом, Качибеєм і Дмитром Солтаном, то Ольгерд, побачивши, що татари готові до війни, розшикував своє військо на шість гуфів, закритих з боків, аби їх татари стрілами шкодить не могли. Татари з великою запальністю град заліаний з луків пустили, але їм стрільбою не зашкодили для порядного шикування і прудкого розступлення. Литва з Руссю скочила зараз з коп'ями і шаблями потикаючи, чоло їм перервали і танцями помішали. Другі з Руси белтами валили їх з коней, напираючи на них з боків, метали їх не інакше як снопи. Від гвалтовного вітру татари розбурені і не можчі більш Литві чоло прорвати, почали мешкатись і утікати по широких полях. Там же царків їх Котлобуга, Качибея забито, при них теж і Дмитрія Солтана. Мурзів й' улаків побито вельми много, трупів тих татарських повні поля й ріки були стад кількадесят...»

Літописець зазначає, що всю землю від Києва, аж до Очакова і до устя Дону, от татар вольно учинили і відтіснили аж до Волги, а других — у Кафу і Крим загнали».

Далі літописець пише: «А коли славне звитяжство Ольгерд над татарами отримав, вернувся з частиною війська свого до Литви, а другу частину на Поділлю зоставив, над яким настанових синовців своїх (тобто племінників) Коріатовичів: Олександра, Костянтина, Юрія і Федора і всі країни руські з Поділлям поручив їм».

На Сниводі, біля Хмільника

Літописець уточнює, що, розбивши на Синіх Водах татар, Ольгерд заволодів Хмільником. Якщо Ольгерд переміг татар на Сниводі, поряд з Хмільником, то все зрозуміло. Якщо ж татари були розбиті на Синюсі, то це від Хмільника — кількасот кілометрів і повертатися переможцям у далекий тил не було жодної потреби. Тим паче, що Ольгерд переслідував розгромлених татар аж до Дону й Перекопу.

Хмільник розташований за шість кілометрів від Чорного шляху, який служив воротами для татар на Поділля. Логіка воєнних дій вимагає враховувати такий чинник і схиляє до думки, що битва відбулася все ж таки на Поділлі, на березі Сниводи.

Літописець пише, що тоді на Поділлі не було жодних замків, то Коріатовичі почали їх будувати. Назвали їх Бекотою, Смотричем, Кам'янцем.

Михайло Грушевський в ілюстрованій історії України наголошує, що значні населені пункти міського типу на Поділлі звичайно були, але кріпостей татари не дозволяли ставити, аби людність не мала ніякої опори для повстання. «Литовські княжата, щоб безопасити Поділля від можливих татарських набігів, збудували фортеці в інших містах сучасної Вінниччини: Хмільник, Брацлав і між ними саме Вінниця».

«Розумом своїм і хитрістю своєю багато земель повоював»

Вся ця діяльність Коріатовичів та їх покровителя — Ольгерда проходила на Поділлі, де Ольгерд «славне звитяжство здобув», підтверджуючи пізнішу думку М. Грушевського, що Синя Вода — це не Синюха на незаселеній тоді ще Кіровоградщині, а вдвічі менша подільська річка Снивода.

Літописець віддає належну шану самому полководцю: «Ольгерд був дуже розумний, говорив на різних мовах, займався державними справами день і ніч, був здержливий — вина, пива, меду не пив, розумом своїм і хитрістю своєю багато земель повоював. Був у нього звичай, щоб ніхто, ні чужі, ні свої, не знали, куди він збирається в похід. Такою хитрістю він зібрав многіє города, не стільки силою, скільки мудрістю».

Нам сьогодні цікаво довідатися, що Ольгерд в Україні не рушив її старовини — «не вводив свої новини», як висловлювалися литовські князі. Більше того, Ольгерд зібрав всі українські звичаї і закони в одну книжку, написану українською мовою, і назвав її «Статутом князівства Литовського». І тільки після його смерті ця книга була перекладена литовською і польською мовами.

В об'єднаному литовсько-білорусько-українському війську Ольгерда більшість становили українці. Як свідчить відомий історик Іван Крип'якевич, у ті часи українські шляхетні роди ще не були ні покатоличені, ні ополячені. Зокрема роди Вишневецькі, Чарторийські, Любомирські, Калиновські, Острозькі, Киселі, Березовські та багато інших. Це вже значно пізніше, коли некатоликів почали вважати за людей третього сорту, без права обіймати посади в державі, навіть займатися почесним ремеслом, більшість українського панства спочатку покатоличилась, а потім ополячилась. Заходячи наперед, мушу сказати, що та частина українського панства, яка була спочатку ополячена, під російським пануванням безжально русифікувалася. Цей процес продовжувався і при більшовизмі. В цьому була велика трагедія українського народу, яка зупиняється (але ще не зупинилася) тільки в наші дні.

Велика Могила за селом

Історії було завгодно загубити місце цієї битви на сторінках книг, зате земля зберегла в цілості Велику Могилу. За кілька кілометрів від лівого берега Сниводи, між великим селом Павлівкою і лісовою дачею Хоминкою, є велике поховання. Воно настільки велике, що не змогли його розорати, розрівняти колгоспними тракторами. Колись біля Великої Могили стояв великий хрест, який знищили уже в збільшовичену еру.

Як свідчить мій колега, вчитель історії Микола Дорош із села Воронівки, що знаходиться за 500—700 метрів від Сниводи, там, у Воронівці, на полях знаходили наконечники списів, різні монети, кістки тощо. А серед місцевого населення ще й досі ходять різні перекази та легенди про битву і втечу татар, про скарби, заховані ними під водою Сниводи.

Про Павлівське поле, де, судячи з усього, відбулася одна з найбільших битв того часу, значення якої для нашого народу неможливо переоцінити, скажемо словами історичної пісні:

Чорна рілля іззорана,
білим тілом зволочена
ще й кров'ю сполощена...

Очевидно, саме на цьому полі засвітилася зоря перемоги для князя Ольгерда та його безстрашного війська. І навряд чи могла б стати переможною битва на Куликовому полі 1380 року, якби їй не передувала не менш видатна перемога наших славних попередників над монголо-татарською ордою на березі невеликої Сниводи. Не зайве буде нагадати, що монголо-татарська імперія простяглася тоді від Китаю і Тихого океану аж до Дунаю й Адріатики. Світова історія ще не знала такої гігантської держави. Навіть імперії Олександра Македонського і Римська були значно менші. І велика історична ч... та заслуга, що першими виступили проти цієї душогубської держави наші далекі предки. У дружбі і злагоді з литовцями та білорусами. Олександр Пушкін писав, що монголо-татарське іго калічило й опустошувало саму душу народу, який став його жертвою. Битва на Сниводі допомогла звільнити наш народ від азіатського ярма на 118 років раніше, ніж це зробило Московське князівство. Ось тільки прикро, що з однієї неволі ми згодом потрапили в іншу, нічим не ліпшу від попередньої.

Варто нагадати, що два сини Ольгерда — Андрій та Дмитрій брали участь у битві на стороні Дмитра Донського на Куликовому полі. А союзник татар — Ягайло так «поспішав» на поле бою, що підійшов туди зі своїм військом лише тоді, коли все вже скінчилося. До речі, вирішального удару по татарах завдав засадний полк під орудою князя із Західної України Дмитра Волинця.

Вінницька область.

Мирослав ГЕРЦИК, ректор Львівського державного інституту фізичної культури

Країна і олімпійський рух

Разом зі світовою спортивною громадськістю Україна відзначила 100-річний ювілей олімпійського руху сучасності. Маємо нагоду зацікавлено вивчити й оцінити внесок України в олімпізм від його зародження і до сьогодення.

Суттєвим є факт, що впродовж тривалого часу розвитку міжнародного олімпійського руху Україна не мала власної державності. Однак ця історична реальність не є свідченням того, що вона була осторонь олімпійської ідеї і практики. Є всі об'єктивні підстави стверджувати, що українці і в період бездержавності внесли неабиякий внесок у розвиток міжнародного спорту, зокрема олімпійського. На українських землях, які на той час входили до складу різних держав, активно розвивались окремі види спорту і поширювалися олімпійські ідеї.

Ще задовго до I Атлетичного конгресу в Парижі на українських землях існувала низка спортивно-руханкових товариств і осередків, найвагомішими з яких були сокільські. Адже перший сокільський гурток у Львові виник ще 1867 року. А на початку XX століття таких осередків у Галичині було вже понад 500. Доречно зауважити, що хоча лідери європейського сокільського руху на той час дещо упереджено ставилися до олімпійських змагань, українське сокільство всіляко сприяло розвиткові спорту і було по суті передтечею олімпізму. З 1911 року в Західній Україні регулярно проводилися спортивні олімпіади під назвою «Запорізькі ігрища».

У 1897 році у Львові була видрукована українською мовою збірка лекцій для студентства Т.Мандибури під назвою «Олімпія». Ще раніше (1889 року) у Чернівцях вийшов друком перший український підручник «Гімнастика», написаний О.Поповичем. Отже, олімпійські зацікавлення українців були невипадковими.

З виникненням у перших роках XX століття суто спортивних товариств зацікавленість до міжнародного спортивного руху значно зросла.

На Олімпійських іграх уперше представники західноукраїнських земель з'явилися у складах збірних країн-метрополій: Австрії, Румунії, пізніше Польщі та Чехії. Ця сторінка історії українського олімпійського спорту ще потребує грунтовного вивчення. Проте вже з певністю можемо стверджувати, що прізвища львів'ян у списках учасників Олімпійських ігор простежуються з 1912 року, звідтоді, коли в складах збірних Росії дебютували в Стокгольмі на Олімпіаді українці з Наддніпрянщини та інших українських земель.

А вже 1924 року в Парижі (VIII Ігри) Львів представляли восьмеро спортсменів, двоє з яких здобули нагороди — у змаганнях з кінного спорту і велоспорту (наколісництва).

Певний внесок в олімпійський спорт починає вносити і українська еміграція, яка на той час сформувалася. Того ж таки 1924 року на I Зимових іграх у Шамоні шосте місце в швидкісному бігу на ковзанах здобув американець українського походження Білас. А в складі збірної Чехословаччини виступав Андрій Фовицький, недавній сотник українського війська і майбутній засновник українського спортивного руху в Бразилії.

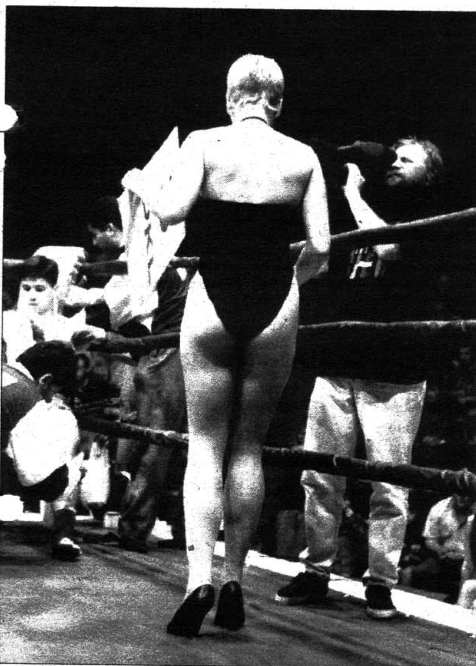
На Іграх IX Олімпіади в Амстердамі фантастичний успіх чекав американську українця Юрія Коцая, який з олімпійським і світовим рекордами переміг у плаванні горілиць та в естафеті.

У міжвоєнний період робляться і перші спроби домогтися власне українського представництва в міжнародному спорті. Напередодні Олімпійських ігор 1936 року в Німеччині до МОКу були скеровані звернення лідерів українських спортивних товариств та діячів еміграційного руху, зокрема, професора Боберського, співробітника УНІ в Берліні Миколи Масюкевича, колишнього військового міністра Української Народної Республіки, генерал-хорунжого Всеволода Петрова та інших, про можливість репрезентувати Україну на Олімпіадах. Результати цих домагань були невтішними, оскільки не вдалося створити НОК України.

Проте в Гарміш-Партенкірхені і в Берліні все ж виступали спортсмени з України, зокрема вихованець українського СТ «Довбуш» студент Чернівецького університету Роман Турушанко (фігурне катання), за збірну США виступали П.Фік (плавання) і Заяць (легка атлетика). Олімпійську нагороду для збірної Латвії здобув А.Бубенко (легка атлетика).

За короткий період існування на Закарпатті 1938—1939 років української держави Карпатської України були здійснені нові спроби самостійного представництва України на Олімпійських іграх 1940 року в Токіо. Важко передбачити, як би розвивалися події, якби не почалася друга світова війна, яка надовго пригасила олімпійські пристрасті.

У післявоєнний період тільки в еміграційних колах колишні спортовці та керівники спортивних товариств із західного регіону нашої держави продовжували домагатися українського представництва в міжнародному спорті. Саме їм напередодні Олімпіади-56, за сприянням Евері Брендеджа, вдалося домогтися рішення МОК про принципову можливість визнання НОК України в разі його створення. Але в цей час спортсмени України (в тому числі Західної) вже брали участь в Олімпійських іграх у складі збірних СРСР...

На ринг викликається...

Фото Миколи БОЧКА.

Петро ОЛЬЧУК

Сьогодні свято у дівчат

Теніс

У Києві, на кортах «Динамо», починаються змагання зонального турніру Кубка Європи з тенісу (вік учасниць — до 18 років). Патрон турніру — українська фірма «Трайінтернешнл Лтд» (директор Сергій Коноваленко). Хто ж змагатиметься? На це запитання відповідає керівник прес-служби фірми Валерій МАШТАКОВ:

— Збірні Норвегії, Польщі, Білорусі, Росії та України. Зрозуміло, всіх цікавить склад нашої команди. Будь ласка: Олена Татаркова (Київ) — одна з найперспективніших українських тенісисток, останнім часом успішно виступала в багатьох міжнародних турнірах, дві одеситки — Дарія Котова і Марина Наконечна. Тренер-капітан збірної України — авторитетний, досвідчений фахівець Тетяна Мочалова. До речі, вона й виховала Олену Татаркову.

Перший матч збірна України проводить завтра. Її суперниці — тенісистки Росії...

Геннадій ОЗЕРЧУК

«Славутич» підтверджує клас

Завершився міжнародний турнір кікбоксерів «Олімпік Херсонес», який зібрав спортсменів Таджикистану, Чувашії, Індії, Росії. Нашу державу представляли дві команди — збірні України і Республіки Крим. До національної команди входили одинадцять спортсменів ліги «Славутич» (президент Богдан Губський) з Києва, Черкас, Миколаєва, Нікополя. Семеро з них виступили успішно. Переможцями стали: Чередниченко (67 кг, Київ), Каспаров (75 кг, Черкаси), Ростовщиков (81 кг, Черкаси). Другі місця посіли: Кутибаєв (91 кг, Київ), Лященко (63 кг, Київ), Кологривий (60 кг, Нікополь), Бирюк (57 кг, Черкаси).

Успіх цих спортсменів й забезпечив національній збірній України перше місце. Ці змагання були черговою перевіркою українських кікбоксерів перед любительським чемпіонатом Європи, який восени пройде в Мілані.

З усіх усюд

Легка атлетика. Виступаючи на міжнародних змаганнях в Лозанні, американський спринтер Лерой Баррелл встановив світовий рекорд з бігу на 100 метрів — 9,85 сек.

Хокей. З компетентних джерел нам стало відомо, що в київському «Соколі» сталася зміна головного тренера. Олександр Фадеєв, ніби, працюватиме відтепер за кордоном. А київський колектив очолив 44-річний Олександр Сеуканд. Багато сезонів він грав у захисті клубу. Працював у СДЮШОР «Сокіл», очолював ШВСМ, кілька останніх сезонів був другим тренером «Сокола». Олександр Сеуканд закінчив свого часу Вищу школу тренерів у Москві.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

Чутки і реальність

Футбол

Наближається до завершення перерва між чемпіонатами країни з футболу. Четвертий за ліком турнір стартуватиме 17 липня. Ну, а прихильників футболу, зрозуміло, цікавлять усі новини, які сталися під час міжсезоння в клубах вищої ліги. Скажу вам, можна почути сенсаційну інформацію. Однак здебільшого вона, на жаль, базується на плітках та різних вигадках. Тому вирішив звернутися до осіб офіційних...

Без головних тренерів залишилися одразу два колективи: срібний призер — донецький «Шахтар» і володар Кубка та бронзовий призер — одеський «Чорноморець». Наставник останніх Віктор Прокопенко очолив російський клуб «Ротор» (Волгоград). А причиною переходу послужило, нібито, те, що ЧМП збирається відібрати у футболістів навчально-тренувальну базу.

До «Ротора» подався й Валерій Яремченко. Що його спонукало до такого рішення, інформації не маємо.

І «Шахтар», і «Чорноморець» кличуть до себе нинішнього наставника тернопільської «Ниви» Леоніда Буряка, який зарекомендував себе цікавим, прогресивним фахівцем. Зрозуміло, що душа його, як одесита, лежить ясно до якої команди.

Я розмовляв з Леонідом. Він щиро зізнався, що йому дуже шкода залишати «Ниву», в яку вклав душу і серце. Існує ряд нюансів, від котрих і залежатиме його остаточне рішення.

У розмові з президентом ФК «Динамо» (Київ) Григорієм Суркісом і першим віце-президентом клубу Богданом Губським з'ясувалося, що балачки про зміну головного тренера в цьому колективі надумані і не мають під собою грунту.

Зараз чемпіони країни перебувають у Швеції, де готуються до нового сезону.

Планувалося, що «Дніпро» (Дніпропетровськ) очолить відомий фахівець Олег Базилевич. А що ж із Миколою Павловим? Усе гаразд. Микола Петрович мав стати президентом клубу. Обидва спеціалісти разом працюють і з національною збірною. А поки що дніпряни тренуються в Ялті.

Нарешті, про «Карпати». Зі Львова долинають чутки, що вже звільнено з посади головного тренера Мирона Маркевича. У телефонній розмові президент ФК «Карпати» Богдан Кобрин сказав мені:

— Команда завершила відпочинок і веде інтенсивну підготовку роботу. Нею керують тренери Володимир Журавчак, Юрій Дячук-Ставицький та Валентин Ходукін. Є в «Карпатах» й поповнення. Відносно Мирона Маркевича, то він залишив команду і поїхав на чемпіонат світу до США. Мав з Мироном Богдановичем розмову. Він сказав: якщо команда не знайде солідних спонсорів, то він не працюватиме з нею. Але то були тільки попередні розмови. Вирішальна — попереду, коли Маркевич повернеться з-за океану...

Вагається щодо продовження роботи у вінницькій «Ниві» Юхим Школьников. Розмовляв з ним особисто.

Гадаю, що наведена інформація зніме ряд запитань, які, природно, тривожать футбольну громадськість країни. Втім, підкреслюю, всі зміни набудуть юридичної бази, коли 13—14 липня ФФУ затверджуватиме заявки клубів.

Лариса НЕДІН

«А ЖИТТЯ — ТО СУЦІЛЬНЕ ЧЕКАННЯ»

Про автора:

Лариса Недін, безперечно, передусім акторка. Після закінчення Київського інституту театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого працювала у музично-драматичному театрі імені О. Кобилянської, що в Чернівцях, згодом — у столичному театрі «Будьмо!» І сьогодні вона репетирує одну з головних ролей у новій комедії, яку готує до постановки театр, створений при Центрі сучасної експериментальної драматургії.

А ще багато знімається в кіно — лише останнім часом ми побачили Ларису в нових стрічках Володимира Артеменка «У пошуках мільйонерші» та Андрія Бенкендорфа «Кілька любовних історій» (за відомим твором Дж. Бокаччо «Декамерон»). Пробує свої творчі можливості акторка і в естраді. І не без успіху. Лариса Недін стала дипломанткою першого міжнародного телевізійного конкурсу «Романси Славутича». Водночас вона є ведучою кількох популярних радіопередач, зокрема «І знову зустріч» та «Ярославів вал».

Та все ж таки первинною у багатій палітрі її творчих поривань була поезія — саме вона заполонила тоді ще дівчинку-школярку з українського села, що загубилося в південних степах України. Не пориває з поетичною музою Лариса і сьогодні.

Фото Олександра КОЙФМАНА.

Наші першодруки

Розмова із власним духом

*Яка моя дорога?
В ніч.
А що мої світанки?
В невідомість.
А як моя домівка?
Химера в небесах.
А що моє кохання?
Вигадка, фантазії.
А що мої мрії?
Дим.
А як моє щастя?
За вітром.
А що моя доля?
Видіння дощу.
А чи я існую?
?..*

***

*З вогню ночей
і з криги ранків
вигадала
тебе собі.*

*З воску образ
і з меду брехні
виліпила
тебе собі.*

*Веселкою крові
і кров'ю неба
намалювала
тебе собі.*

*Піснями поразок
і болем перемог
виспівала
тебе собі.*

*Міражами пам'яті
і струсами мозку
виболіла
тебе собі.*

*А що далі?
Даю тобі
свою душу-крила —
лети!*

***

*Чого зупинивсь
на межі кохання і
розлуки?
Ще крок і будеш там,
де нема ні звуку, ні
світла, ні відлунь.
Де холодна порожнеча
тягнеться будячинням
до серцевини мозку.
Вернись до дійсності
страждання,
у боротьбу й неспокій.
У світ на ймення
Любов.*

***

*За обріями моря тоне
сонце.
І остання мрія
згасаючого дня
летить промінням
над свідомістю
Всесвіту.
Моя свідомість гасне?
Гасне біль мого серця?
Напевно.
Але й у сні,
як мрія мого Дня,
як мрія мого Життя,
сяєш моїм очам ти.
І останній промінчик
моєї свідомості —
твоє ім'я.
Я кличу тебе!
Прийди!
Ми ж не сказали ще
один одному на згадку —
що таке Любов?
У книзі нашого Кохання
ще не написано
головного.
Прийди!
Я кликатиму, поки
горло
не запалає вогнем,
аби ти мене почув.
Я розірву руками
сіру буденність,
аби ти мене зрозумів.
Я викладу сльозами
всі дороги міста,
аби ти до мене
прийшов.
Я кличу тебе!
Прийди!*

***

*Безсила... Безсила.
Біль у грудях
вибуха риданням.
І на долонях
сліди обшерхлих вуст.
І знову, знову страх.
Незворушний,
невмолимий,
перед самотністю, що
б'ється з настанням
ночі,
як птаха об шибку.
Покинена?
Але ж це подих смерті...
Я хочу жити!
Я хочу жити!
Жити!
Хочу...
Я-а-а-а-а!*

***

*Не віддам ні колін, ані
губ, ні очей.
Знаю. Викрадеш навіки.
Але як повернути
спокій ночей?
Вгамувати мрій моїх
ріки?*

*Я ж захлинусь сльозами
прощання.
І замре відчай-крик на
вустах.
Моє життя —
не життя.
Лиш суцільне чекання.
Між минулим
і майбутнім
на космічних вітрах.*

***

*Спливають ночі
одна за одною.
Моє зболене єство
не живе, а існує
в суцільній пітьмі.*

*Задихаюсь.
Шукаю порятунку,
хоч малого,
у Храмі муз.*

*Чи віднайду його
в служінні своїм богам,
які мовчать на мої
позивні?*

*Часом незримо бачу
на своєму чолі
шапку блазня.
Пустка...*

Київ.

Дмитро ПОЛЮХОВИЧ, кореспондент УПресА

Підвіски королеви, скарби міледі й контрабандисти

Слідами «Трьох мушкетерів» в Україні

ПІД самісіньким боком Ведмідь-гори, у затінку столітніх кипарисів, притулилась невелика хатинка. Поруч лагідно хлюпочеться море, на шершавих вибілених стінах прудкі ящірки полюють за строкатими метеликами. Одне слово, ідилія...

І незрозуміло, чому ж місцеві старожили уперто називають цю чарівну споруду так похмуро і зловісно — «чортів будиночок»...

Яку таємницю криють його півтораметрової товщини стіни?

Відомо, де таємниця, там шукай жінку. І справді, ми її знаходимо, та ще й де — на сторінках безсмертних «Трьох мушкетерів» Олександра Дюма! Пам'ятаєте підступну помічницю кардинала Рішельє, леді Вінтер на прізвисько «міледі»? Так от, виявляється, що у цьому будиночку ця особа провела останні роки свого життя! Правда, трохи виправлюсь: не «міледі», а якась графиня Жанна де Ламот, котра й послужила прототипом славнозвісної літературної героїні.

До речі, романтична історія з підвісками у реальному житті була набагато банальнішою. Графиня, скориставшись довірою короля Людовіка XVI, роздобула кілька великих діамантів нібито для того, щоб виготовити кольє для королеви. Дружина невдачливого короля одержала це кольє, проте замість діамантів у нього було вправлено звичайне скло, а справжні коштовності спливли до Лондона. Коли ж вінценосне подружжя запідозрило обман, Жанна одразу ж відправила гінця до Англії (так само, як у романі), але той, на відміну від д'Артаньяна, не встиг.

Королівський суд був швидким, але справедливим: громадянку Жанну де Ламот, вона ж леді Вінтер, вона ж «міледі», ув'язнили в Бастілії, та ще до того ж затаврували розпеченим залізом. На нещасну чекала гільйотина, але тут, вельми до речі, сталася Велика Французька революція, й голови полетіли у бідного Людовіка й власниці злощасного кольє Марії-Антуанетти. Проте, як завжди, революційні маси на цьому не заспокоїлися й, аби не простоювало таке цінне обладнання, як гільйотина, взялися й за інших аристократів.

Зрозуміло, наша героїня не палала бажанням піти услід за своїм королем, а тому швидесенько ушилася до Петербурга, де «матінка Катерина» широко розкрила обійми всім жертвам якобінського терору.

Але, мабуть, клімат француженці не підійшов, а швидше за все й там графиня встигла наробити шкоди,одне слово, як там не було, а Жанна де Ламот залишає столицю й вирушає до тільки-но завойованого Криму, де й оселяється у самотньому будиночку під Аю-Дагом.

Однак і там вона не вгомонилася. Одразу ж злигавшись із місцевими контрабандистами, вона через деякий час бере під свій контроль усю контрабанду узбережжя. Тоді ж її житло й одержало це дивне прізвисько — «чортова хатинка». Справа в тому, що тоді це була єдина будівля на всьому семикілометровому відрізку від Гурзуфа до мису Аю-Даг. Зрозумілі почуття законослухняних громадян, які спостерігали, як серед темряви зловісно миготіло світло у самотньому вікні, й під покровом ночі тінями швендяють таємничі шаланди.

У таких справах Жанна де Ламот дожила до похилого віку. До речі, є підозра, що вона, незважаючи на свою віддаленість від обох столиць, якось примудрялася брати участь у двірцевих інтригах. Принаймні, при дворі її не забували: є точні відомості, що вона неодноразово пила каву з імператором Олександром Павловичем під час відвідування останнім берегів Тавриди.

Коли ж за спиною почала маячіти кощава з косою, наша грішниця зрозуміла, що час подбати й про свою безсмертну душу. Чим вона одразу й зайнялася з усім притаманним їй запалом й енергією. Зрозуміло, що піст і тиха молитва ніяк не в'язалися з такою авантюрною й бурхливою натурою. Жанна вибрала іншу богоугодну справу, вирішивши навертати у християнство місцевих бусурманів.

З цією метою вона вирушила у глиб півострова. Але, мабуть, чорти не захотіли відпускати таку чудову душу — біля селища Ескі-Крим якийсь біс підставив ногу її коняці, графиня вилетіла з сідла й розбилася.

Тепер про скарби. З контрабанди Жанна де Ламот мала шалені гроші. Враховуючи відсутність банків і ощадкас, своє золото вона зберігала за тодішньою модою — де-небудь поруч, у відлюдному місці. Через трагічну загибель кубушка так і залишилася незатребуваною.

Ось таку історію таїть будиночок над морем.

Республіка Крим.

На знімку: «чортів будиночок» над морем.

Василь БАБУХ, «Голос України»

Заврунилася листям скрипка

Композитор Володимир Івасюк був пристрасним шанувальником книги, постійно поповнював цікавими виданнями власну бібліотеку. Титульні сторінки багатьох книг, які знайшли місце в ній, прикрашені особистими екслібрисами митця, що свідчить про його вишукані естетичні смаки. Виготовив ті мініатюри на замовлення композитора чернівецький художник-графік Іван Радомський.

Історія їх появи така. Перші свої твори Володимир Івасюк записав на Чернівецькій студії телебачення. Там він і познайомився з Іваном, який оформлював телепередачі. Дізнавшись про те, що молодий художник працює над екслібрисами, замовив у нього книжковий знак для своєї бібліотеки. Через кілька днів Іван приніс ескіз майбутнього екслібриса. Володі сподобався запропонований сюжет: стилізована скрипка, з грифа якої тягнулося до неба листя — і він дав згоду на виготовлення матриці.

Художник запросив Івасюка до себе в майстерню, щоб той на власні очі побачив народження екслібриса. Зробивши перші штрихи на лінолеумній пластинці, Іван тут же передав штихель гостеві і запропонував йому далі самому продовжувати роботу. Володя спочатку не повірив, що йому це під силу. Але, подолавши хвилювання, почав водити інструментом по зображенню. Рука не схибила — матриця вдалася на славу. З неї Іван Радомський зробив пробні відбитки. Цим екслібрисом були оформлені найцінніші видання композиторової книгозбірні.

Пізніше художник виготовив ще один книжковий знак для Володимира Івасюка.

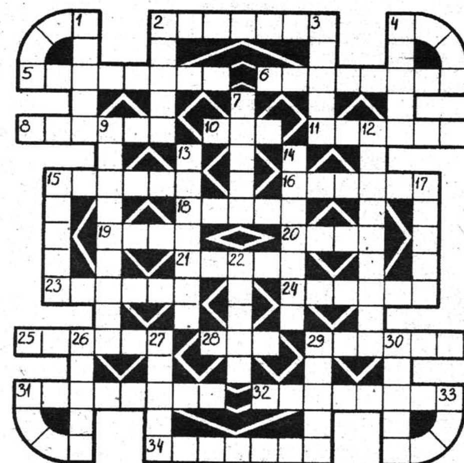
Обидва екслібриси було відтиснуто вручну, до того ж малим тиражем. Тому після несподіваної смерті композитора вони стали мистецькою рідкістю. Один з цих знаків батько пісняра — письменник Михайло Івасюк передав для експонування Кіцманському районному музею, де є кімната, присвячена пам'яті їхнього славетного земляка.

Чернівецька область.

Кросворд

По горизонталі: 1. Відновлена нещодавно українська газета, що виходила в Києві в 1906—1914 роках. 2. Головний командир військ УПА. 4. Легендарний засновник Кракова. 5. Гнотова рушниця, поширена в Європі XV—XVI століть. 6. Козацька назва хутірця з двох-трьох хат і господарських будівель. 8. Визначний польський проповідник-єзуїт, діяч Берестейської унії. 10. Давньоукраїнське міфічне чудовисько з довжелезними віями, яке вбивало поглядом. 11. Український військовий діяч, перший командир Першого полку УСС. 15. Популярний у Франції футбольний клуб. 16. Посудина, яка довго зберігає температуру продукту. 18. Діяч Реформації в Німеччині. 19. Літера кирилиці. 20. Старозавітний персонаж, чоловік Вірсавії, підступно загублений царем Давидом. 21. Син Зевса і Європи, володар Кріту, відомий мудрістю і справедливістю. 23. Династія римських імператорів II— III століть. 24. Гральний дім. 25. Литовський князь, проголошений 1340 року галицько-волинським князем. 28. Роман Василя Барки. 29. Давньоукраїнська назва Плеяд. 31. Знаменитий гоголівський чорт. 32. Український поет. 34. Основоположник РУНВіри.

По вертикалі: 1. Двомісна коляска для перевезення пасажирів в ряді країн Азії. 2. Судно з косими вітрилами. 3. Торговець сіллю в Україні XVI—XIX століть. 4. Геометричне тіло. 7. Давньогрецька назва Прута. 9. Старовинна українська величальна пісня. 12. Бог Сонця в давньоукраїнській міфології. 13. Місто в Галичині, де було видано першу українську енциклопедію. 14. Стародавні племена, які створили цивілізацію, що передувала римській, і були, ймовірно, родичами галичан. 15. Різновид силогізму у формальній логіці. 17. Видатний український полководець XVII ст. 22. Брацлавський полковник, герой визвольної війни 1648—1654 років. 26. Народ, котрий живе в Іспанії та Франції. 27. Українське чоловіче ім'я. 29.Основи світогляду, переконання. 30. Військовий чин в армії УСС. 31. Літера кирилиці. 33. Сукупність священно- та церковнослужителів у християнській церкві.

Відповіді до кросворду «Літера «К»

По горизонталі: 5. Ксенон. 6. Карбон. 10. Карна. 11. Кучер. 12. Кумейки. 15. Косарі. 16. Курбас. 17. Ківі. 18. «Київ». 21. Камбуз. 22. Калина. 27. Конотоп. 29. Катон. 30. Карно. 31. Купала. 32. «Кармен».

По вертикалі: 1. Ксана. 2. Ковтун. 3. Кабукі. 4. Кожух. 7. Кантон. 8. Клен. 9. Керуак. 13. Кравчук. 14. Курилас. 19. Кавказ. 20. «Княжна». 23. Король. 24. Коза. 25. Космач. 26. Кочур. 23. Катет.

Не співа в тій землянці гармонь...

За 90 кілометрів від Харкова, в лісовій глухомані, обладнав собі землянку «звичайний» чоловік 64 років. Часті в цих місцях грибники зовуть його Володимиром. Самотність з ним ось уже який рік поділяє вірний пес Мурза. В нехитрому меню Володимира — усе, на що багаті ліс і річка. Інколи за надлишки цих дарів природи вимінює у грибівників консерви. Вони заходять до нього «на вогник», навіть залишаються на нічліг. Нещодавно, після чергового візиту, п'яні гості мало не лишили господаря без притулку, ненароком улаштувавши пожежу.

Народився Володимир у Бєлгородській області, та вважає себе за харків'янина — довго жив там. Долю відлюдька обрав добровільно в 50 років і не жалкує: мало бачив добра. Відсидів 18 років (за його словами — ні за що!) — за звинуваченням у крадіжці, особисте життя також не склалося. Дружину, дочок, онука востаннє бачив позаминулого року. Не вірить ні в бога, ні в чорта, а от Сталіна згадує тепло... Та ще сподівається попросити у Президента Л. Кравчука дозволу, щоб поховали його поряд із землянкою. Не чекає Володимир уже нічого від життя, за людьми не сумує, та на прохання сфотографуватися відгукнувся. Тож, і лісовому відлюднику ніщо людське не чуже.

На знімку: у нехитрих клопотах і турботі про хліб насущний, без суєти минає життя лісового самітника.

**Фото Гліба ГАРАНІНА.
Укрінформ.**

Побутове

Феодосій ЛУЗАН

Менталітет

Полюбляє Гаврило Йосипович модні слова. Ой, як полюбляє! Особливо ті, що їх високі державні мужі підкидають народові.

Ще років сім чи вісім тому він вподобав слова «перебудова», «прискорення» і «людський фактор». Зв'язавши їх по-своєму, він скрізь стверджував, що без людського фактора не може бути ні перебудови, ні прискорення. Скоро після цих крилатих слів «плюралізм» з'явився. Це вже з числа «імпортних». І хоча він не зовсім уявляв, що воно таке, проте якщо з чимось не згоджувався, завжди повторював: «У мене на це свій плюралізм».

Дружина Гаврила Йосиповича — Марина Євдокимівна була консерваторкою. Не тільки тому, що консервувала овочі і фрукти на зиму, а ще й тому, що була прихильницею всього старого і вороже ставилася до усіляких новацій. Тож до незрозумілих слів, якими сипав чоловік, ставилася, прямо таки зневажливо.

Бувало, приходить він на обід, а Марина Євдокимівна йому миску борщу ставить.

— Знову борщ, — крутить носом чоловік, — я хотів би якусь альтернативну їжу.

— Лопай, що дають, — відповідає дружина. — А не хочеш, давай сюди.

І вдає, ніби хоче забрати миску.

Тоді Гаврило Йосипович відступає назад.

— Не займай. Їстиму. Не хочу мати з тобою конфронтації. Давай прийдемо до консенсусу. Для того, щоб ти в моїх очах мала високий імідж, приготуй завтра щось неадекватне.

— З твоєю зарплатою і такими, як тепер, цінами, може, тобі якоїсь люлю-кебаби чи пундиків приготувати? І за те, що маєш, скажи спасибі, — ріже правду в очі Марина Євдокимівна, а сама консервативно думає: «Таки з глузду з'їхав чоловік, схибнувся на чужомовних словах».

Останнім часом широкого поширення набуло слово «менталітет», і Гаврило Йосипович його вживав де треба й не треба. Мало того, що дружині пробуркотів вуха, він ще з ним втручався до будь-якої розмови.

Десь у черзі зайде мова, скажімо, про безупинне зростання цін, а він тут як тут зі своїм резюме:

— А знаєте від чого це? Це все гіперінфляція від стагнації економіки. Такий у нас менталітет.

І декотрі думають: обізнана людина, он якими словами кидається, а декотрі, зціпивши зуби, стримуються, щоб не влаштувати йому таку стагнацію, щоб надалі й духу забракло подібне балакати. І не тільки йому.

Мал. Геннадія ЄВТУХОВА.

В обмін на іноземного чоловіка

Жарт номера

СП «Кіт & Kat»

Які миші? Ми торгувати будемо!

У тридцятих вивозили всіх. Тепер — усе.

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Казка

Анатолій ЗАКРЕВСЬКИЙ

ПРО ПОДАТКИ І ПОРЯДКИ

Сатрапи порадили правителю збільшити у провінціях податки. Мудрий правитель їм відповів: добрий пастух стриже вівці, але не здирає з них шкури.

Народна мудрість.

Один цар дуже полюбляв мандрувати по світу, по різних країнах. За його відсутності, як завжди, управляли народом сатрапи (царські намісники), кожен з яких правив своєю провінцією (сатрапією), як умів і як хотів. Ото після довгенької мандрівки по чужих землях вирішив повелитель відвідати, нарешті, і свої сатрапії, подивитись, як живе його народ: чи в добрі, чи у злиднях? А після відвідин, вирішив повелитель, розумних і добрих сатрапів — нагородити, а нерозумних і злих — покарати.

Як задумав цар, так і зробив. Не гаючись, переодягнувся у просту одежу, сів у звичайнісіньку карету та й поїхав інкогніто разом із візником по своїх володіннях. Їде, їде по великій дорозі... Бачить: засіває селянин своє поле. Зупинився, привітався чемно із хліборобом:

— Боже помагай, мужичок!

— Дякую, добродію, — відповів сівач.

— Який маєш прибуток із цього поля? — поцікавився подорожній.

— Як вам сказати... Якщо добрий врожай випадає, рублів зі сто «набігає».

— А гроші куди діваєш?

— Двадцять рублів у подать вношу, двадцять — борг плачу, двадцять — позичаю, двадцять — сам із жінкою споживаю, а двадцять — за вікно кидаю...

— А розтлумач-но, друже, який ти борг платиш, кому позичаєш і навіщо за вікно кидаєш?

Мужик пояснив:

— Борг плачу — батька утримую, позичаю — сина годую, за вікно кидаю — для доньки віддаю.

Цар задоволено подумав: «Цією провінцією править хороший сатрап». Попрощався люб'язно із селянином та й поїхав в іншу провінцію.

У володіннях другого сатрапа повелитель побачив старенького жебрака, ледве відбився від розбійника і зустрів юну повію... Вражений монарх перевів дух і поспіхом рушив далі. Бачить: рукатий селянин засіває своє поле. Зупинився та й привітався із хліборобом:

— Боже помагай!

— Дякую, добродію! — сумно відповів сівач.

— Який маєш прибуток із цього поля? — поцікавився подорожній.

— Та за доброго врожаю рублів зі сто буде.

— А гроші куди діваєш?

Натруджений селянин простогнав:

— Вісімдесят рублів у подать вношу, а двадцять — сам із жінкою споживаю.

— А чи є у тебе рідня?

— Є, добродію, — важко зітхнув мужик. — Старенький батько, син і донька — неповнолітні.

— І чим вони живуть?

— Батько — жебрацтвом, син — розбоєм, а донька — розпустою, — гірко відповів сівач.

— Чому так? — запитав повелитель.

— Податки домучують. Вже сил немає, — зажурено пояснив селянин.

— А якщо ваш сатрап збільшить подать, що будеш робити? — запитав цар.

— Поки не старі — пристанемо до дітей: я — до сина, а жінка — до доньки...

Розгніваний цар подумав: «Цією провінцією править шкуродер». Добрих сатрапів він нагородив, а поганих — покарав.

Київ.

Всьо чотко!

Іван КИДРУК

Гість з діаспори

Я з приводу цієї самої діаспори. Галасу з нею часом більше, ніж користі. Не так давно громада нашої Причепилівки зустрічала гостя із зарубіжжя: Дмитра Уласовича Гнатовича. Зустрічала, прошу, наче якогось президента.

І за які такі заслуги? Проживши свої 80 років, я ще не бачив такого безвідповідального чоловіка, як пан Дмитро. Я його давно і добре знаю: 50 років тому мого сусіда Дмитра, тоді ще безвусого, культурно попросили з нашого села за так звані несумісні з нами погляди. І подався він у краї заморські, щоб не опинитися у краях не зовсім близьких. Пригадую, носився він тоді з ідеями приватної власності, земельних індивідуальних наділів, на кашкеті тризуба малював.

Одне слово, тихо-мирно подався Гнатович за океан.

І ось тепер, через 50 років, він знову завітав до Причепилівки. У сільському будинку культури люду, розумієте, зібралося, як на розподіл гуманітарної допомоги. А цей Гнатович, зіп'явшись на трибуну, взявся говорити про те, що й півстоліття тому казав: про символіку, державотворення, приватну власність, земельну реформу... Ще коли я був у червоній партизанці, а Дмитро сприяв повстанцям, наслухався тої агітації від нього по зав'язку. Та й сам я на агітацію, прошу, не слабкий!

Напросився я тоді сам на виступ і так мовив з трибуни:

— Я протестую! Що ж це таке виходить, громадо? 50 років тому шановного Дмитра Уласовича відрядили за океан, можна сказати, по конкретний досвід. А він оце прибув і розказує про те саме, що й у ті часи. Агітувати узявся! Я сам, відколи у колгоспній агітбригаді, не згірше можу про приватну власність розказати.

А де ж конкретна поміч для Причепилівки? Я, приміром, як їздив велосипедом, так і досі їжджу. А пан Дмитро хвалиться, що трьома «мерседесами» катається.

То навіщо ці балачки? Агітаторів у нас своїх задосить...

Почуте мимохідь

Григорій ЄЛИШЕВИЧ

Поводирі

В роздумах на перехресті
Зупинився дід Назар.
— Вам куди? — питають люди.
— Звісно діло — на базар.
— То вперед, — один підскочив,
— Можу вас перевести.
— Зачекайте, — інший каже,
— Краще далі перейти.
Перший діда взяв під руку:
— Тут найближче, відчепись.
— Ні, отам, — уперся другий,
—Як не знаєш, то не лізь!
Відійшов старий тихенько
І промовив на ходу:
— Поки ви розберетеся,
Я до ринку й сам дійду!
Щоб і ми дійшли скоріше,
Мусить дехто нагорі
Не тримати нас за руки,
Як оті поводирі!

Суми.

Земне тяжіння

— Завдяки тому, що існує закон земного тяжіння, ми можемо ходити по землі, — каже учитель.

— А як же було до того, як пізнали цей закон? — запитує учень.

Найкращий час

Учитель розповідав дітям про пори року і запитав:

— Хто мені скаже, коли найкраще збирати яблука?

Малий Михась відповідає:

— Коли собака на ланцюзі!

Урок анатомії

— Скажи мені, Дмитрику, які зуби ростуть останніми?

— Золоті!..

Підслухав Михайло БІЛОКРИНИЦЬКИЙ.

Київська область.

Ось тепер вірю, що ти — король!

BOSS

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 364459.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0312129.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».